

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НОВОМ САДУ

БИБЛИОТЕКА

Електронска изложба поводом 26. септембра,
Европског дана језика

Нови Сад, 26.септембар 2021.

Семинарска библиотека Одсека за германистику

НЕМАЧКЕ ГРАМАТИКЕ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Изложбу приредио:
мр Блажан Стјепановић

Граматика - (грч. *grammatike*) наука о језику и његовим законима (може бити описна, упоредна и историјска).

М. Вујаклија, *Лексикон страних речи и израза*

Grammatik - Lehre vom Bau und von den Regeln einer Sprache; Sy Sprachlehre; ... im 16.Jh. entlehnt; nach griech. *grammatike*.

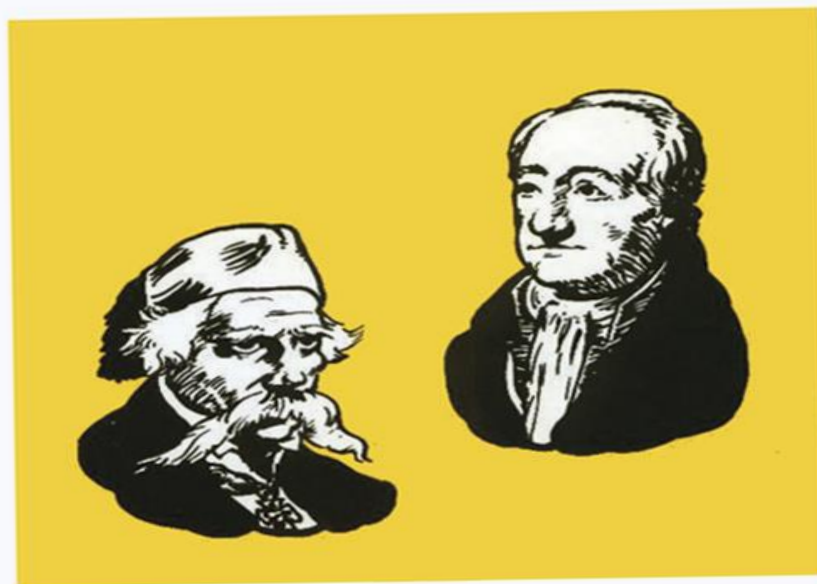
G. Wahrig, *Deutsches Wörterbuch*

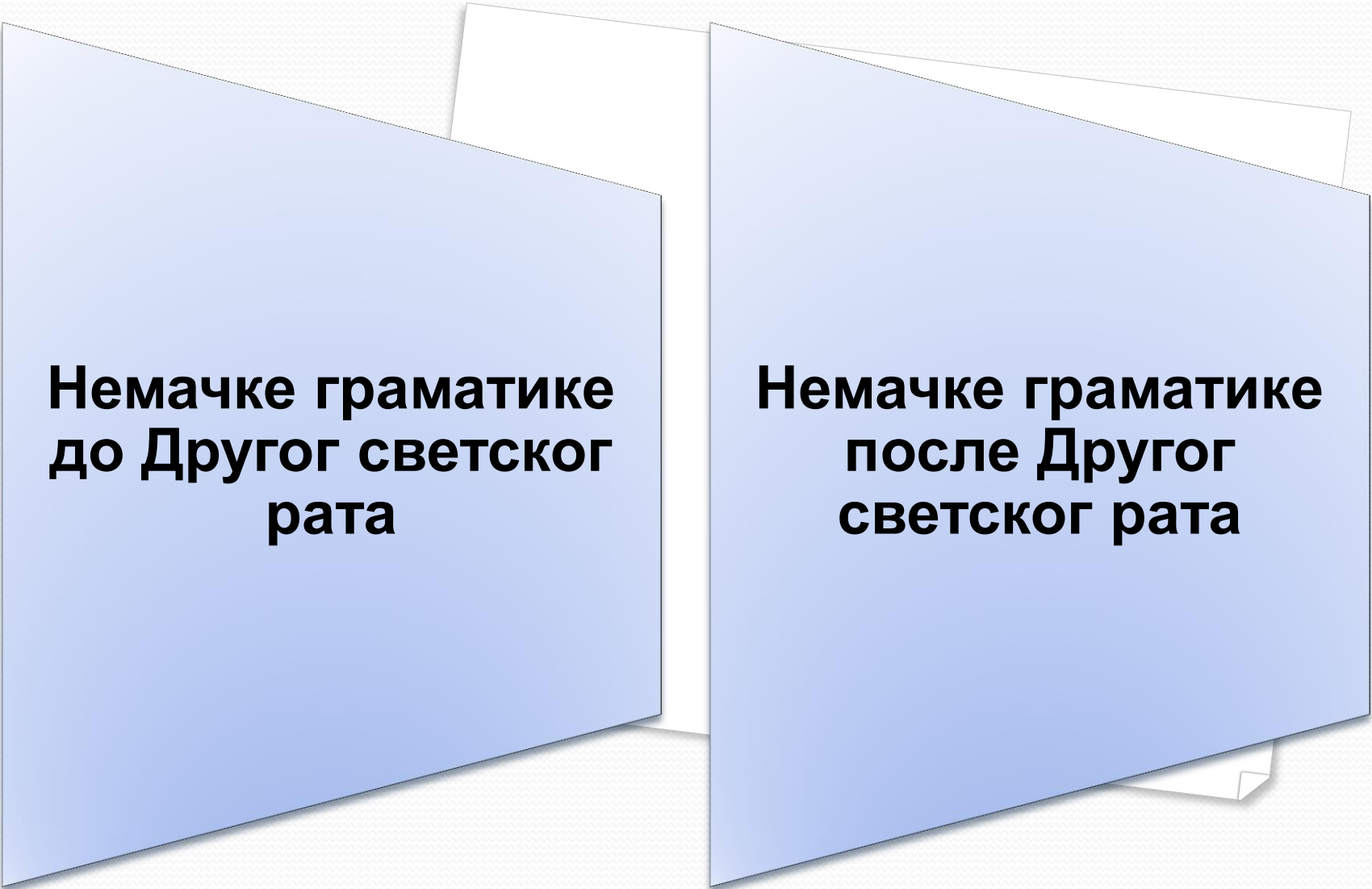

Deutsche Grammatik

Nemačka gramatika

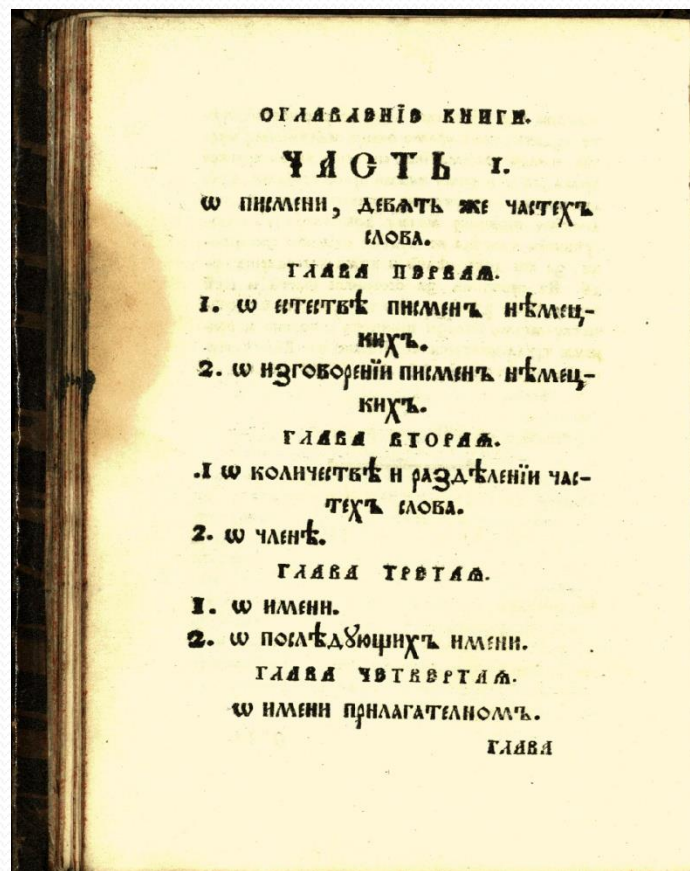
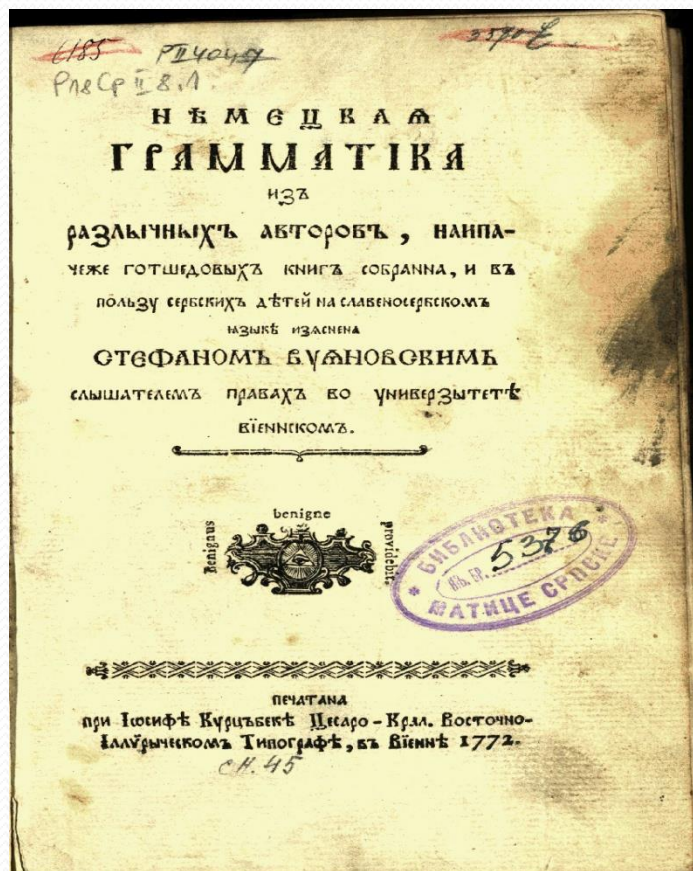

**Немачке граматике
до Другог светског
рата**

**Немачке граматике
после Другог
светског рата**

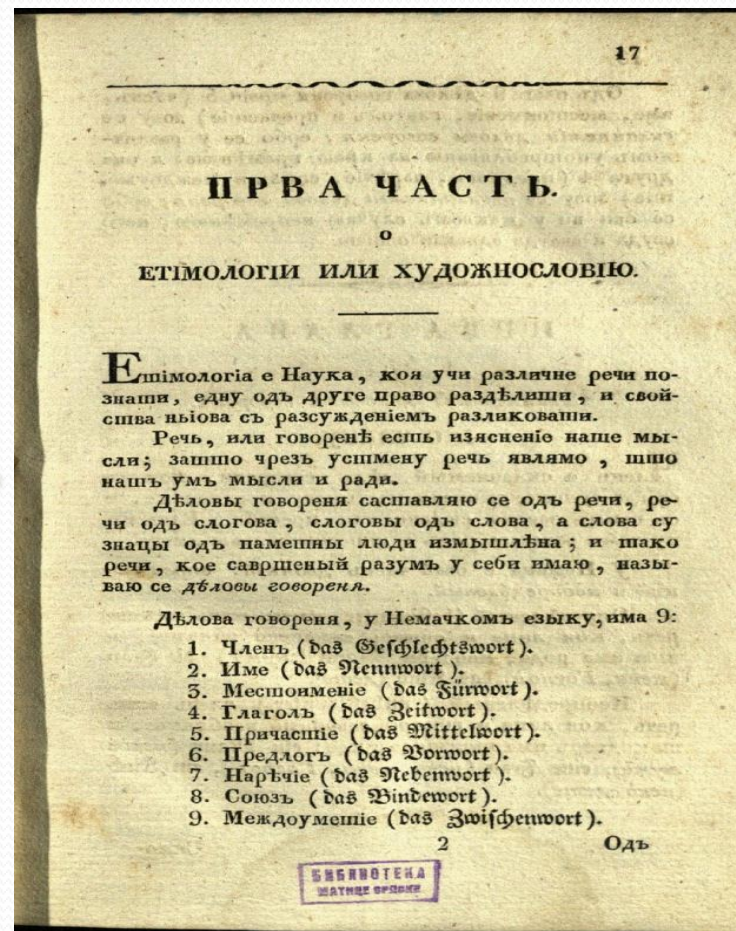
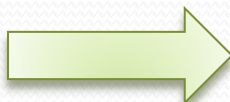
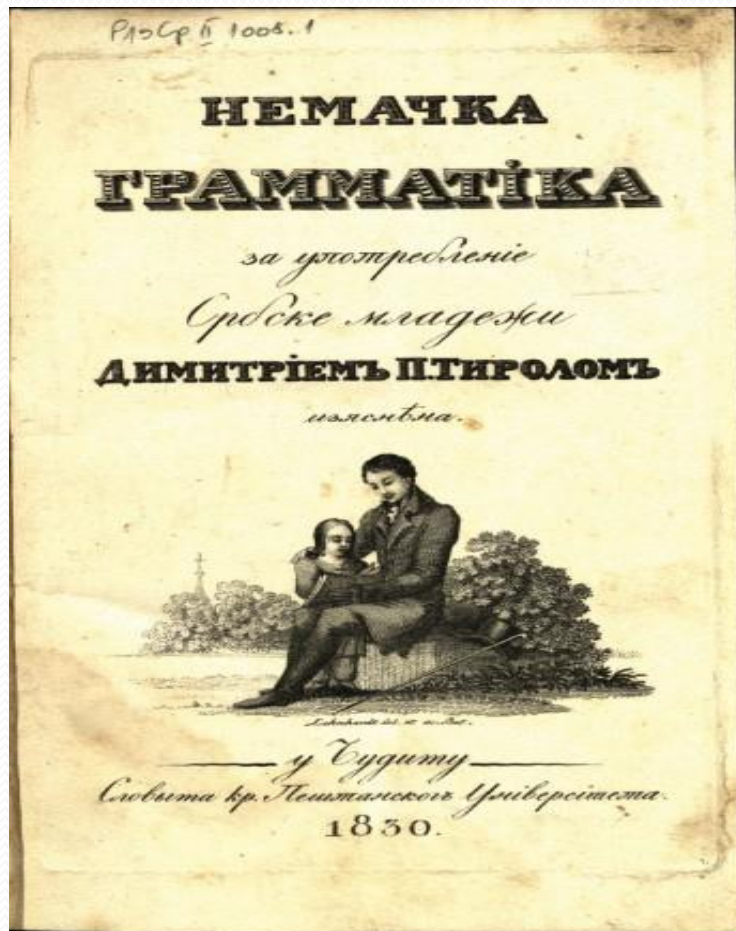
➤ Немачке граматике до Другог светског рата

Стефан Вујановски, *Нѣмецкая грамматика*, 1772. Прва немачка граматика на српском језику (славеносрпском). COBISS.SR-ID: [76086535](#)

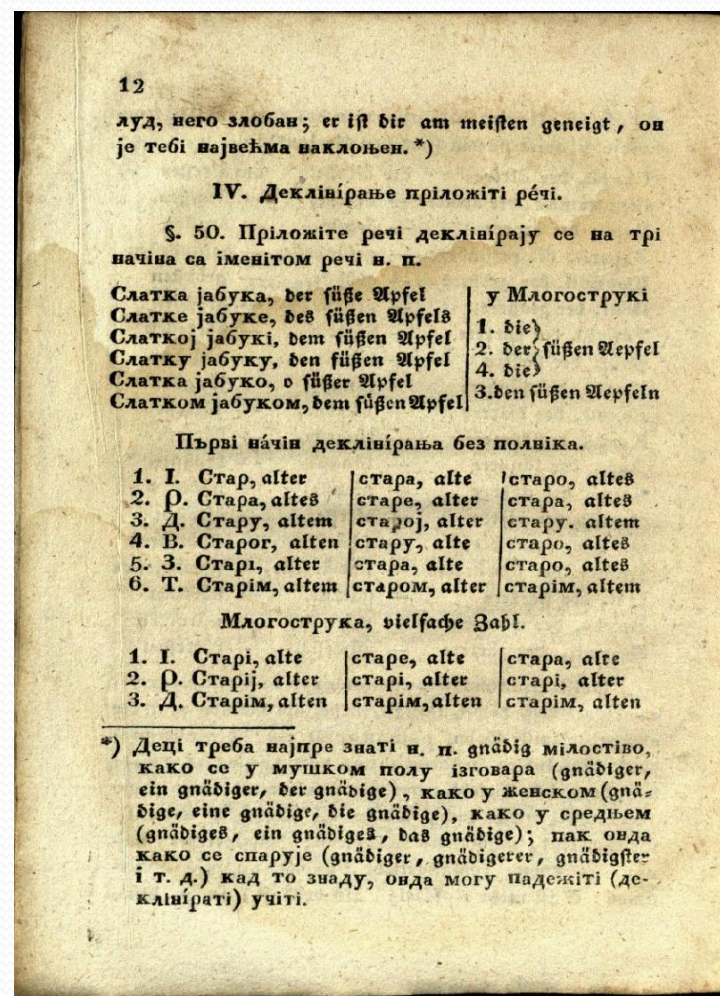
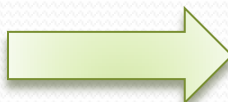
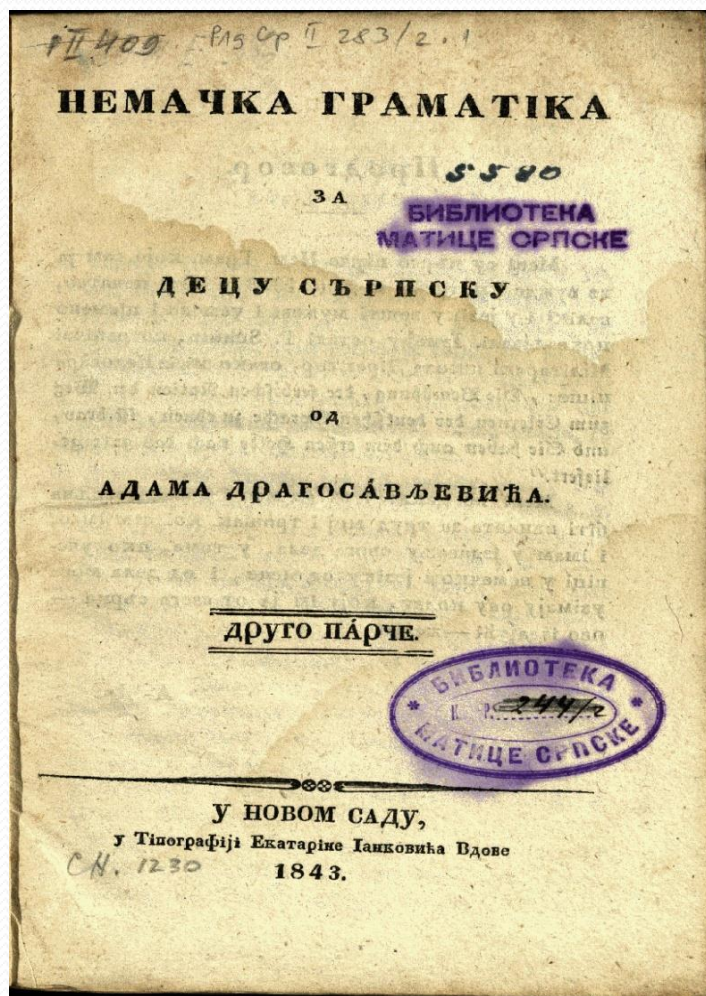
Димитрије П. Тиrol, Немачка грамматика, 1830.

COBISS.SR-ID: [149797895](#)

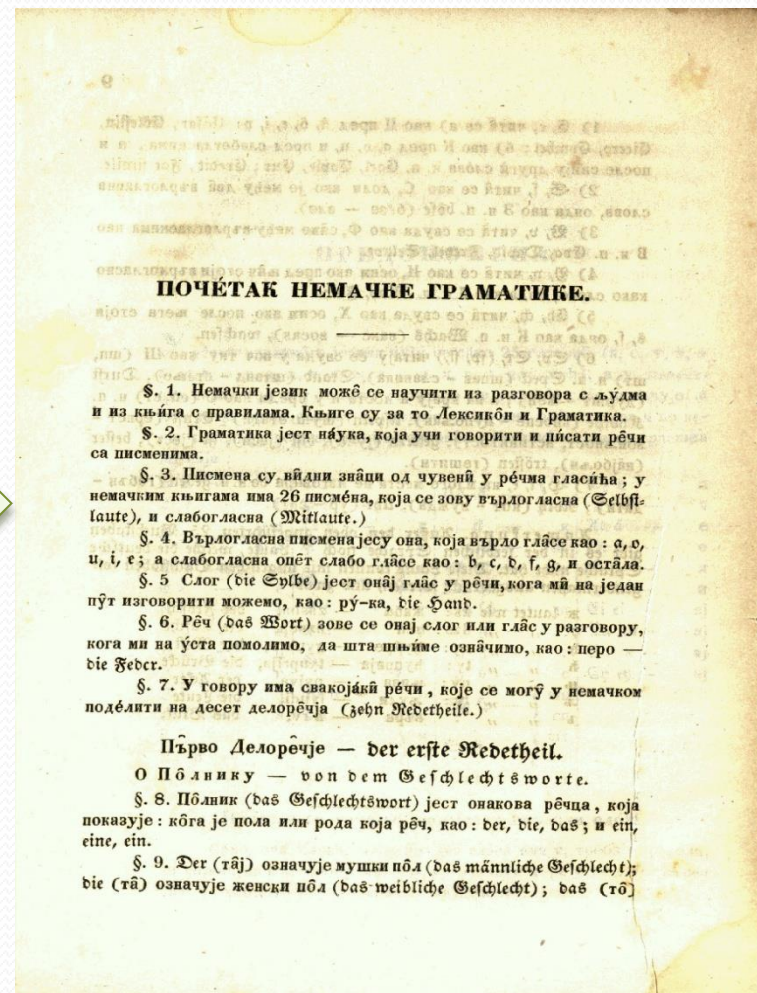
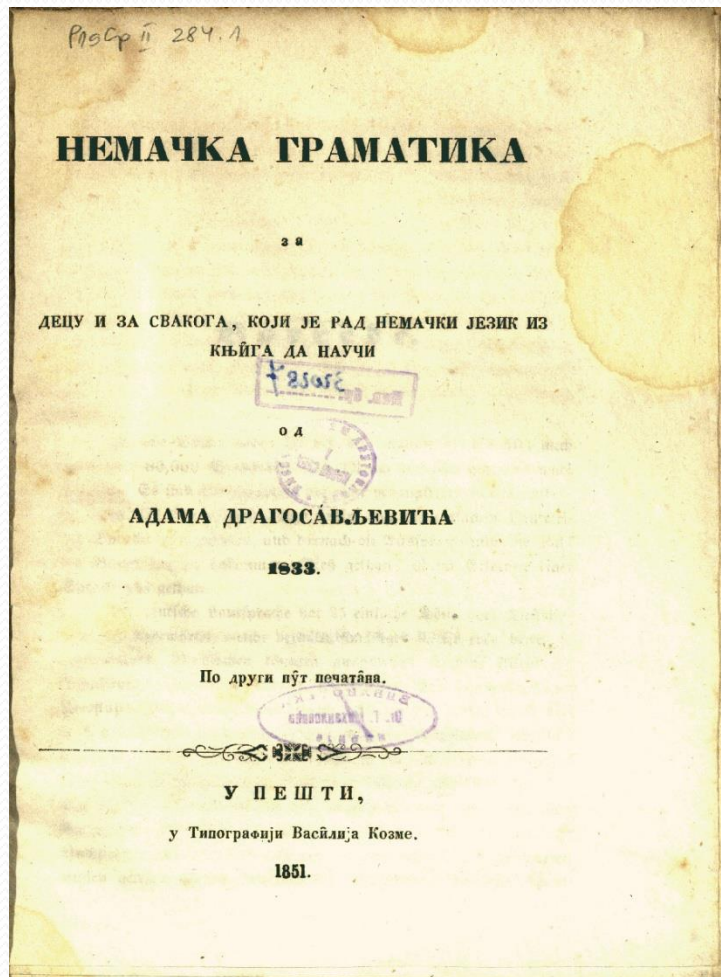
Адам Драгосављевић, Немачка граматика за децу сѣрпску, 1843.

COBISS.SR-ID: [130547207](#)

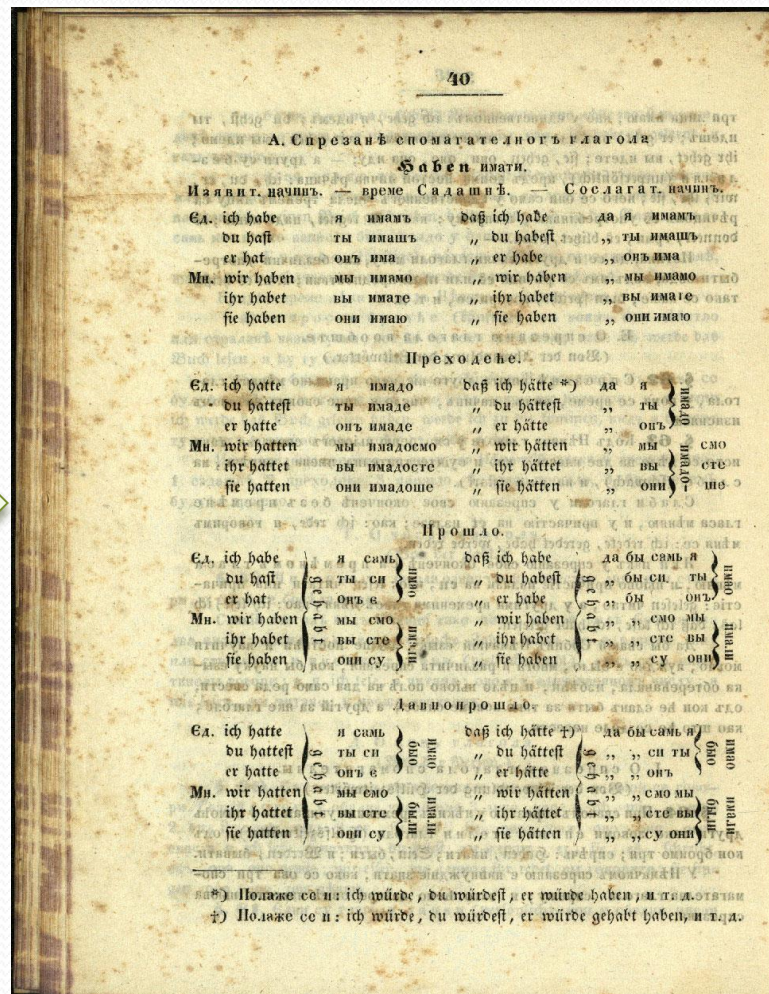
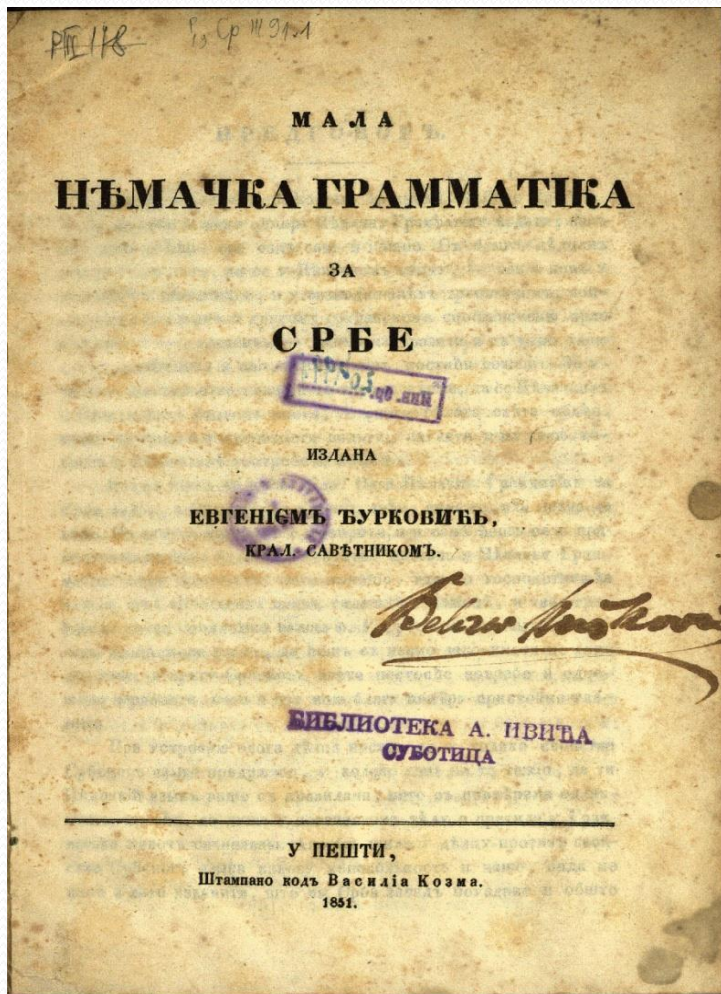
Адам Драгосављевић, *Немачка граматика* (1833), 1851.

COBISS.SR-ID: [79333895](#)

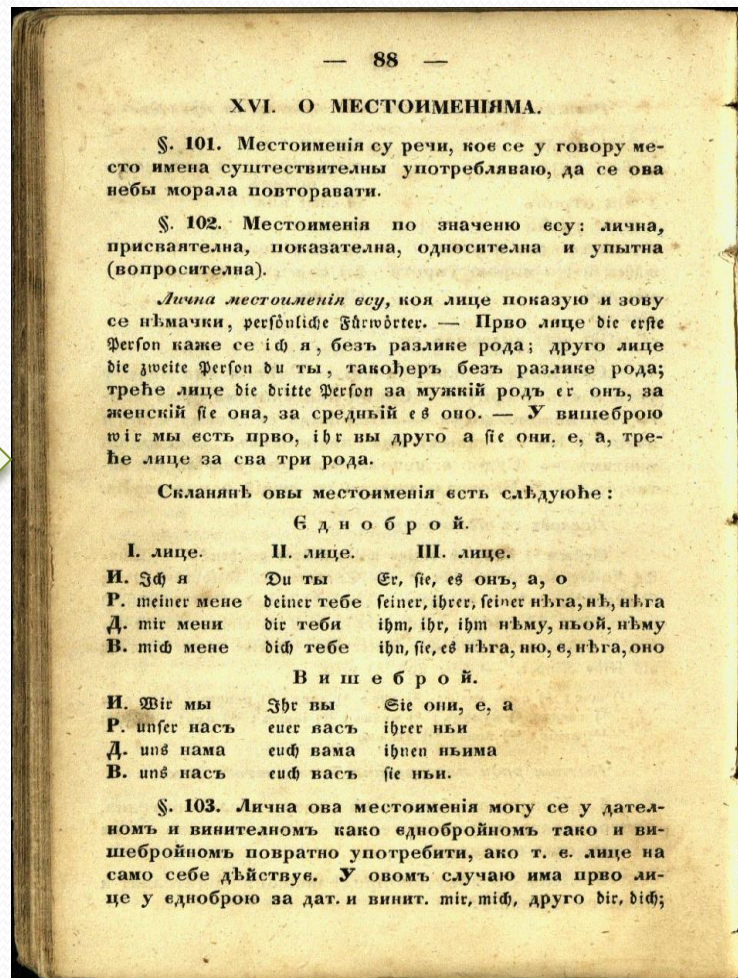
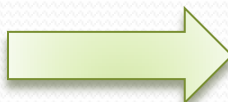
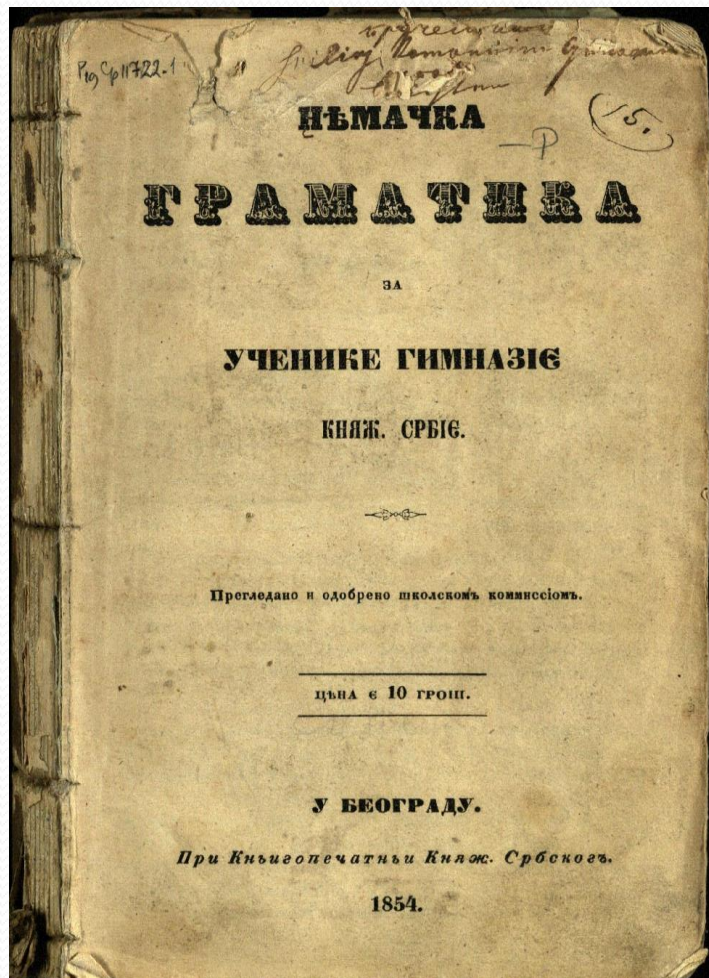
Евгеније Ђурковић, Мала нѣмачка грамматиѣа за Србе, 1851.

COBISS.SR-ID: [129283847](#)

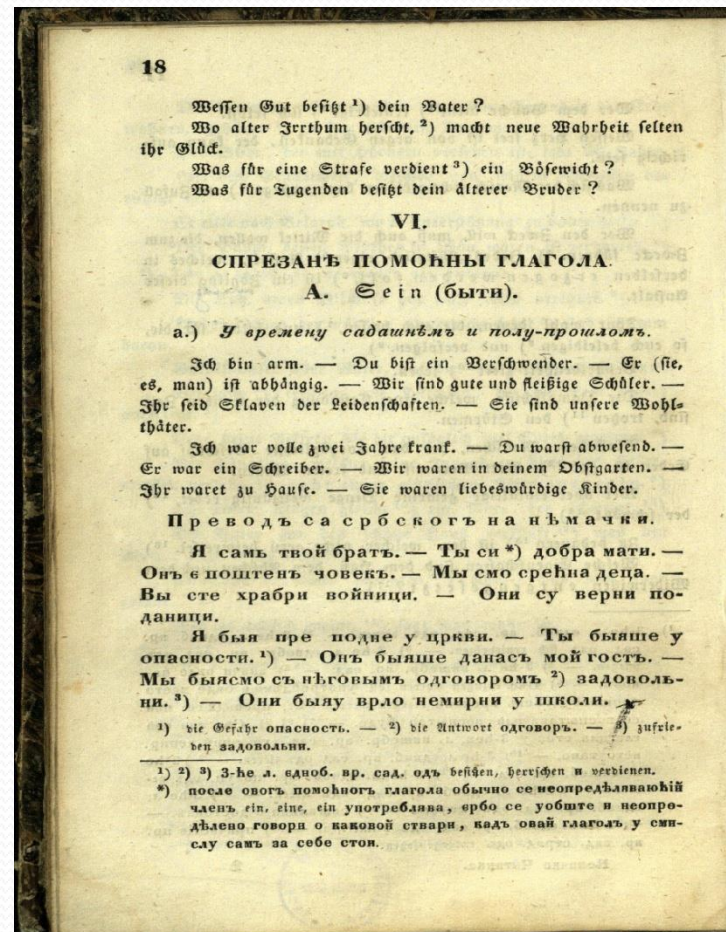
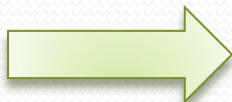
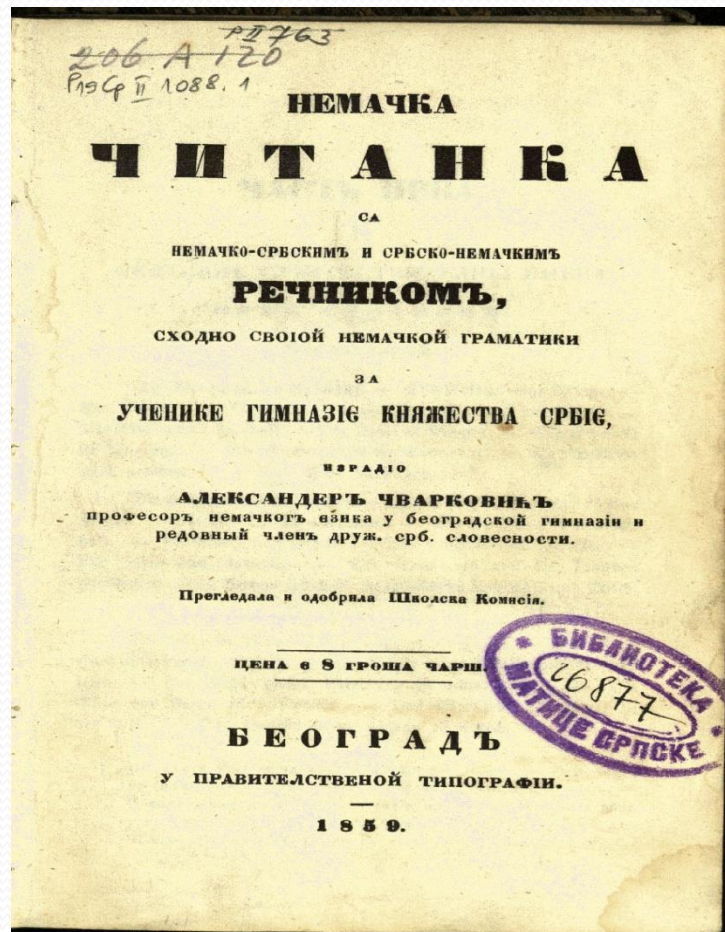
Нѣмачка граматика за ученике гимназіє, 1854.

COBISS.SR-ID: [141337863](#)

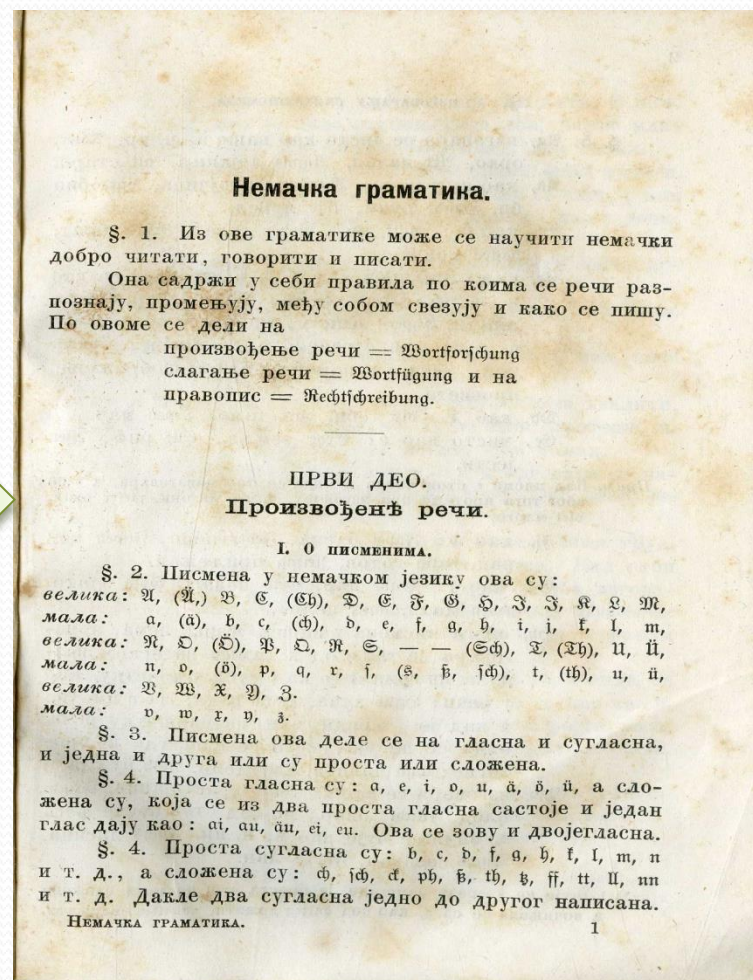
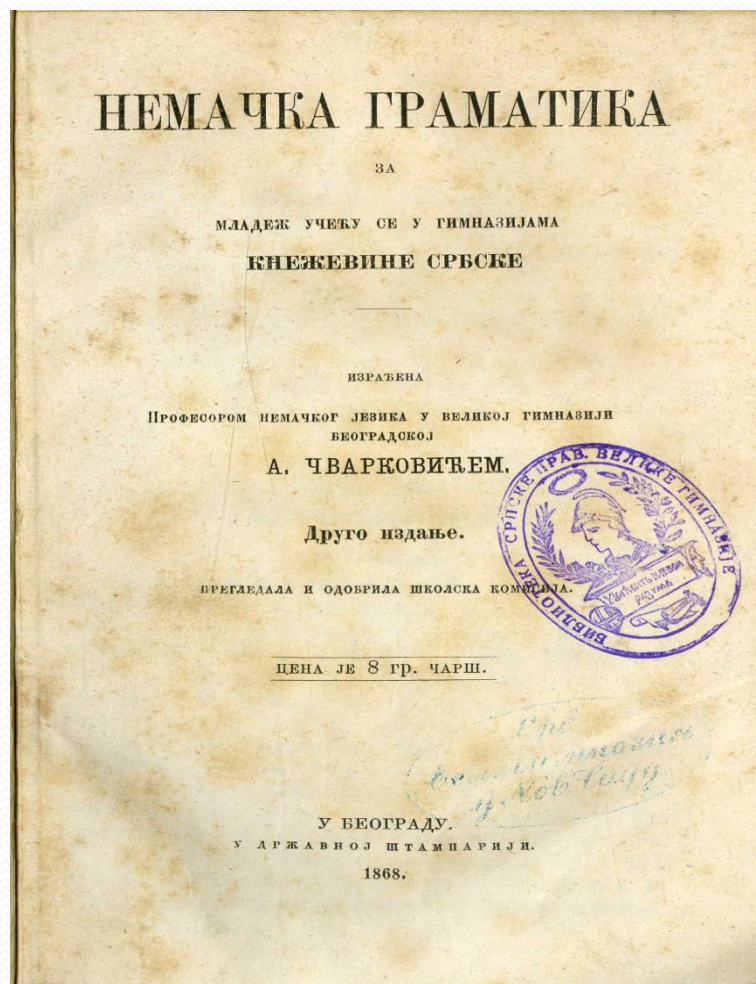
Александар Чварковић, Немачка читанка [са речником и граматиком], 1859.

COBISS.SR-ID: [151653127](#)

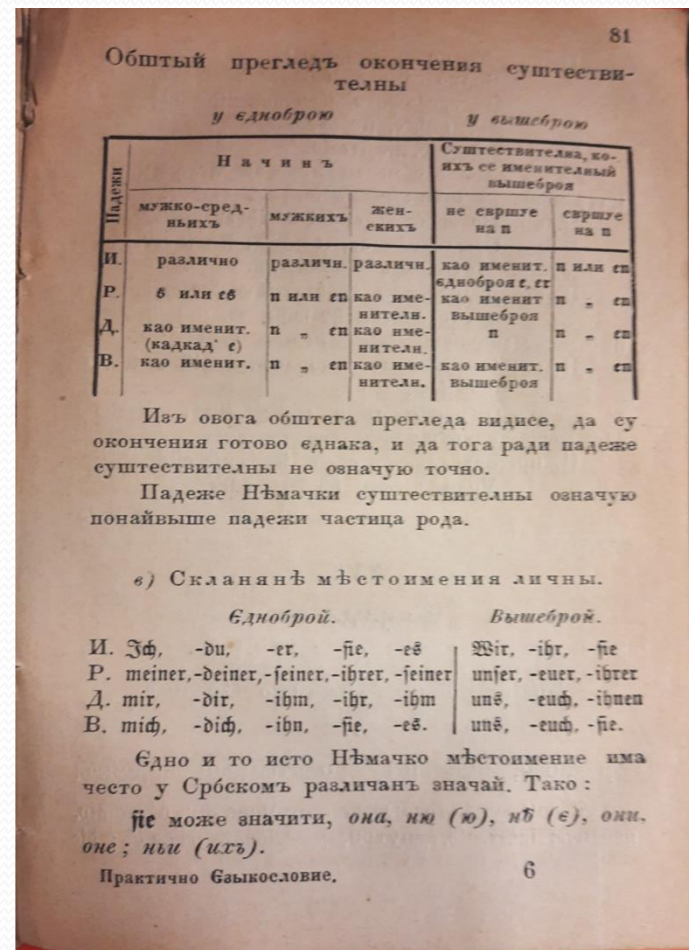
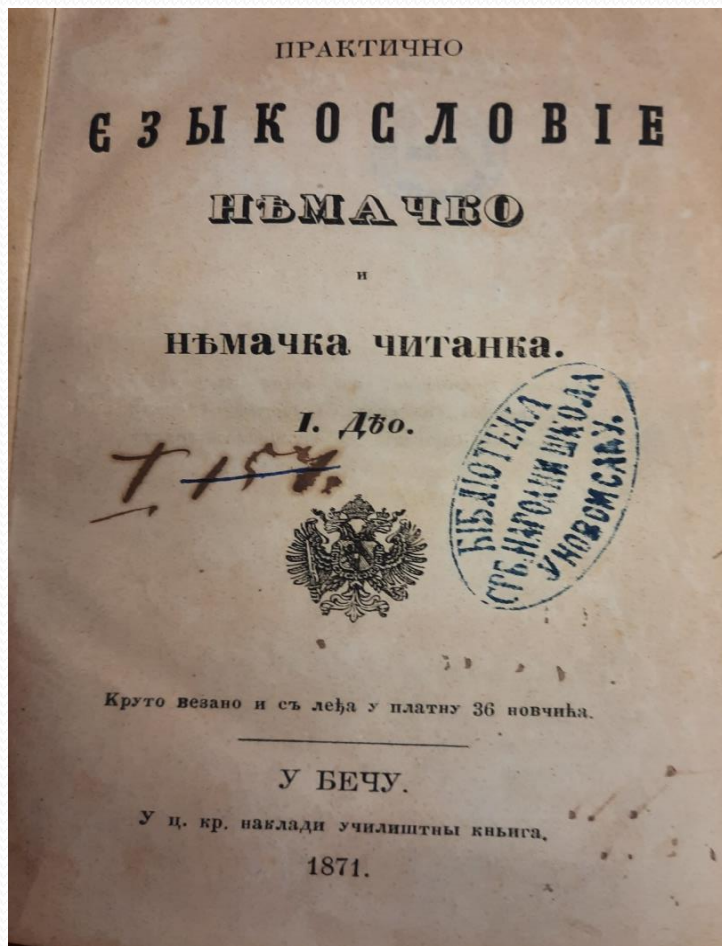
Александар Чварковић, Немачка граматика, 1868.

COBISS.SR-ID - [84451591](#)

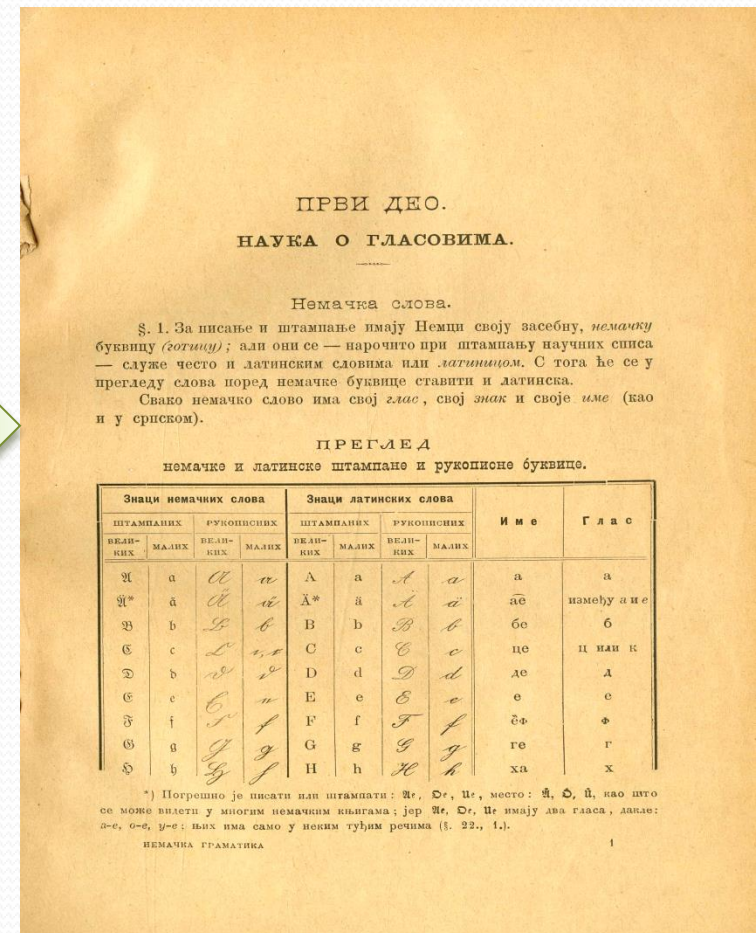
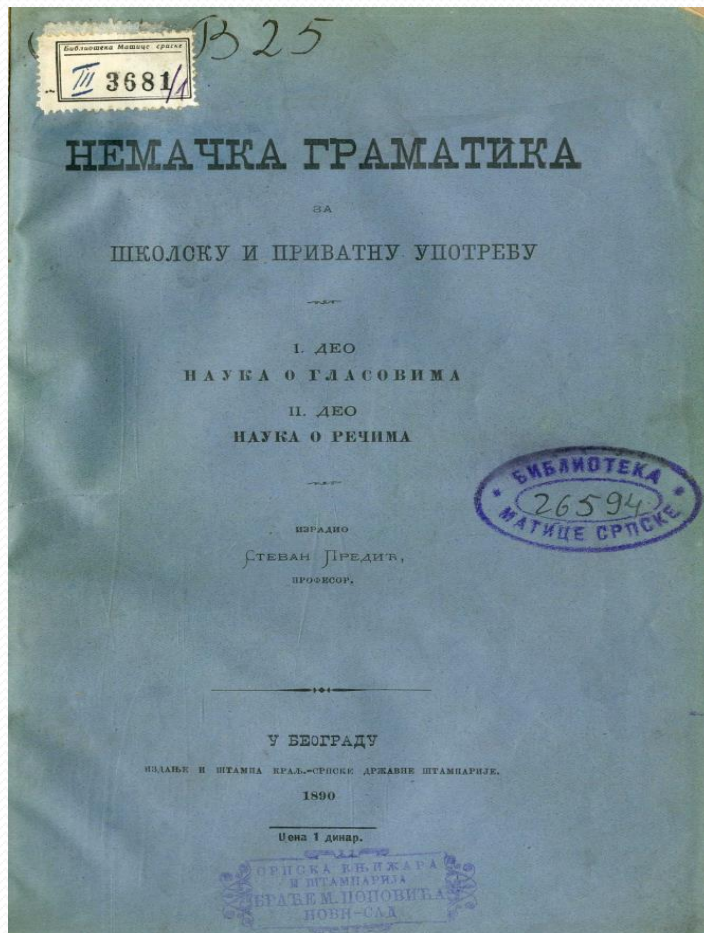
Практично єзыкословіє нѣмачко, 1871.

COBISS.SR-ID - [49203719](#)

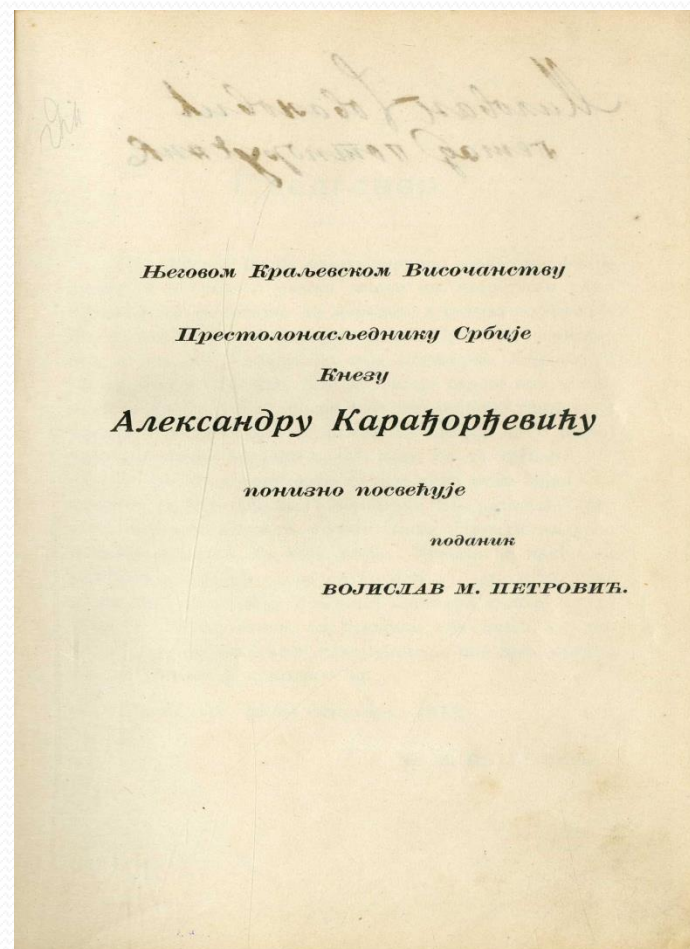
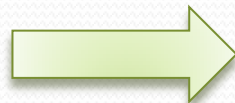
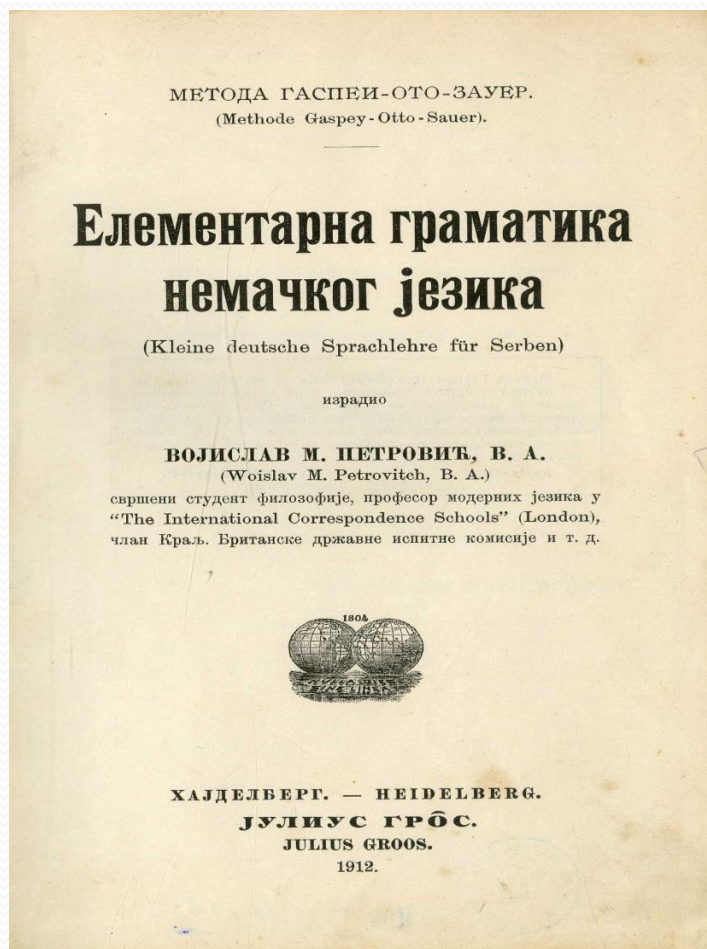
Стеван Предих, *Немачка граматика*, 1890.

COBISS.SR-ID - [42238983](#)

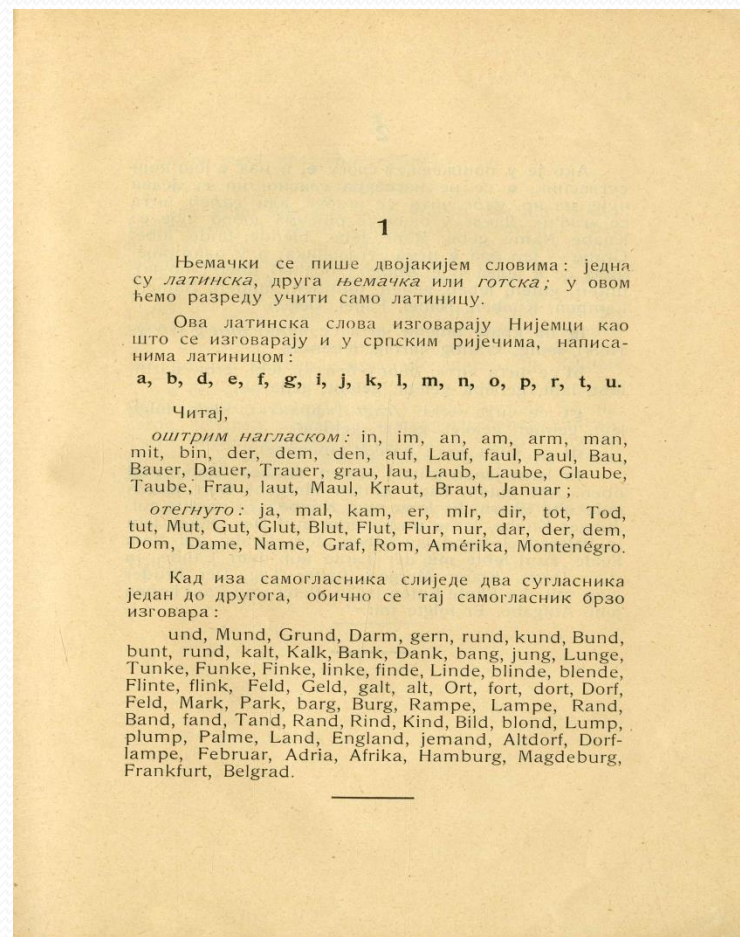
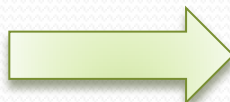
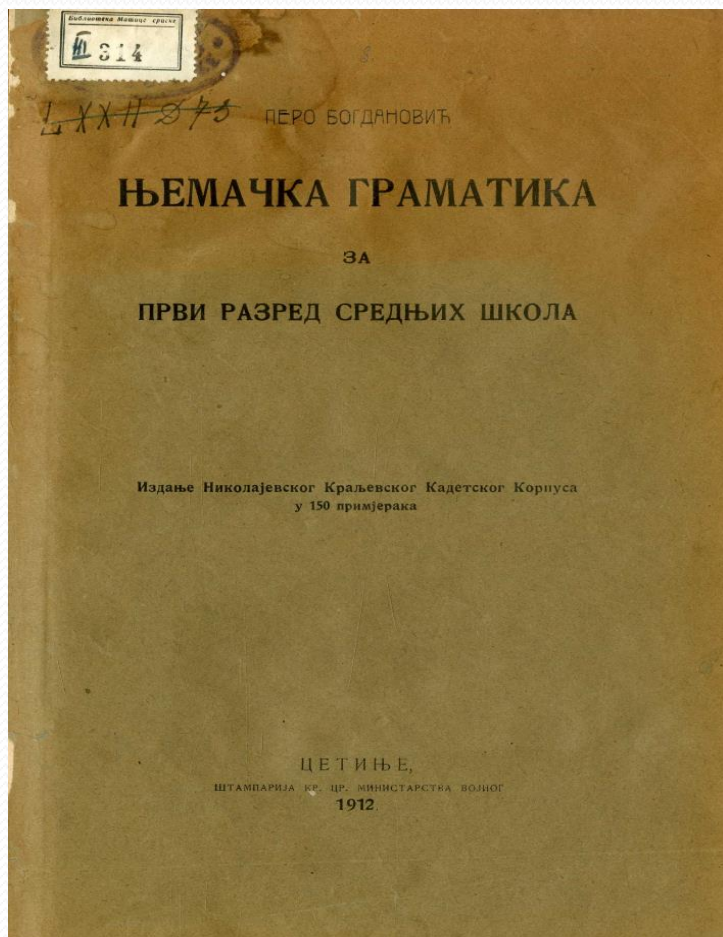
Војислав М. Петровић, *Елементарна граматика немачког језика*, 1912.

COBISS.SR-ID - [200645639](#)

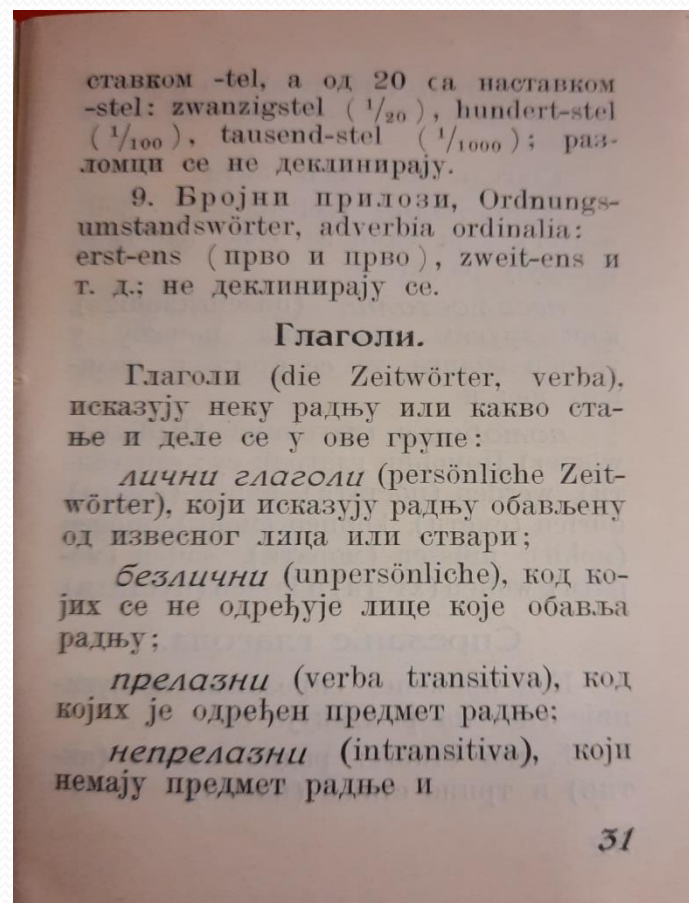
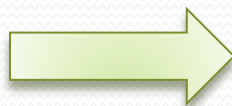
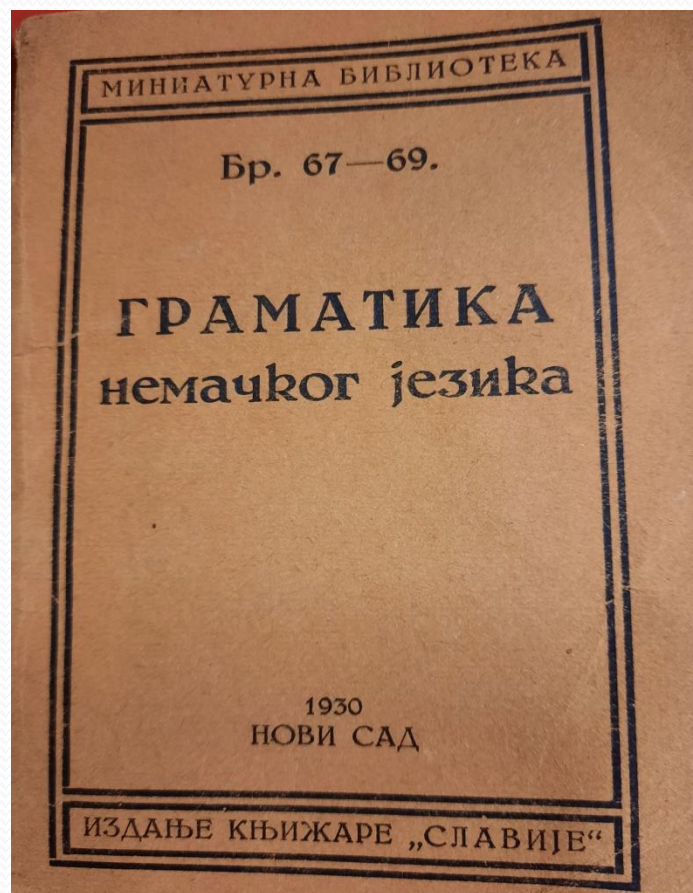
Перо Богдановић, Њемачка граматика, 1912.

COBISS.SR-ID - [25926663](#)

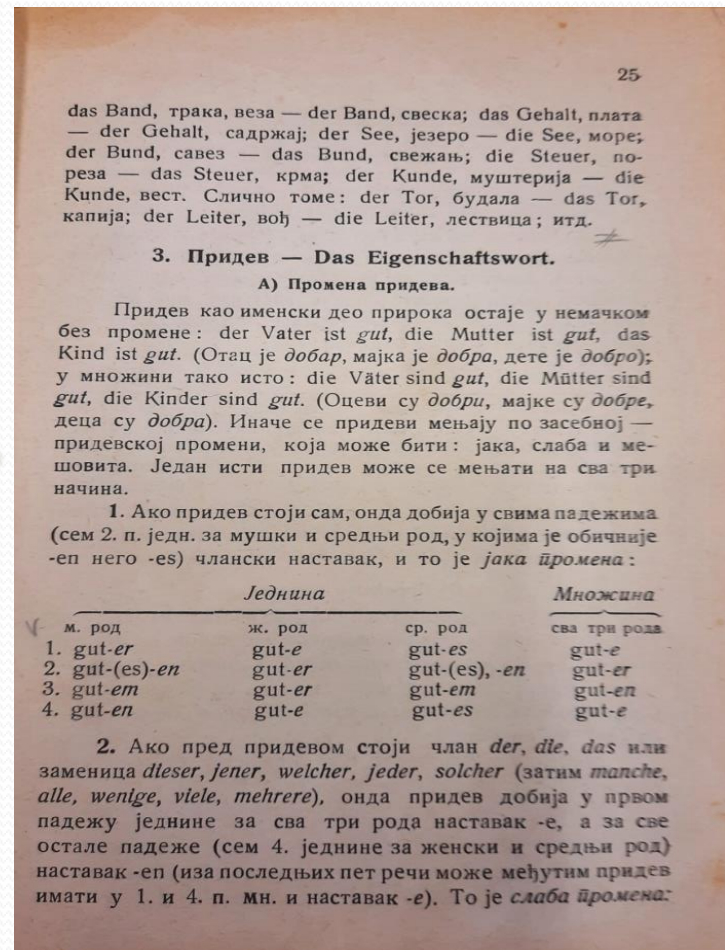
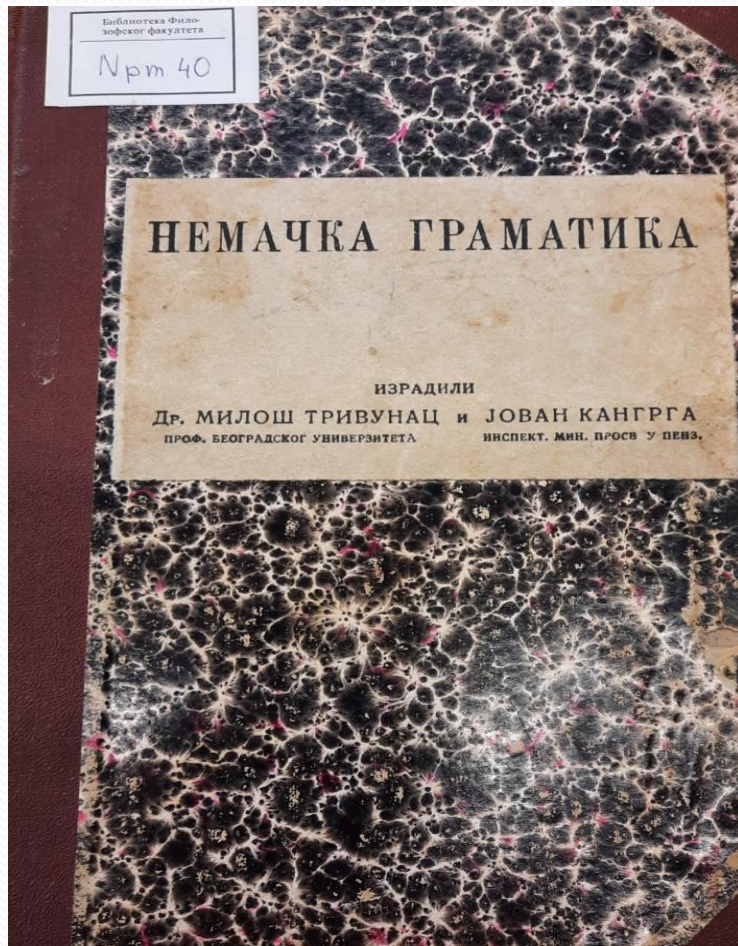
Милош Тривунац, *Граматика немачког језика* [цепно издање], 1930.

COBISS.SR-ID - [171210508](#)

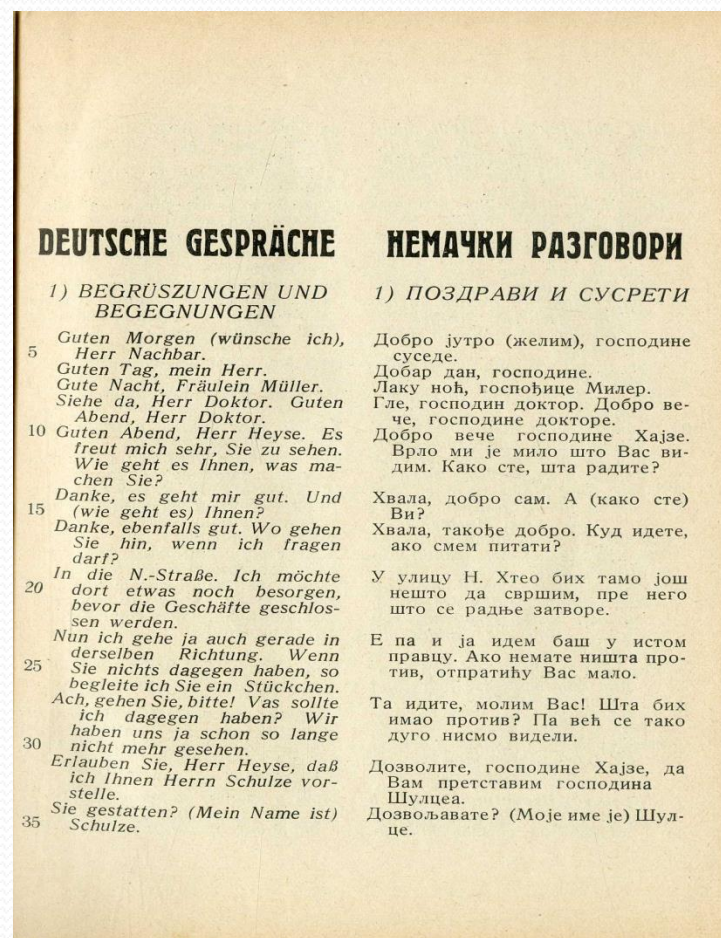
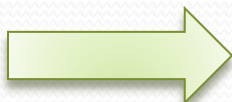
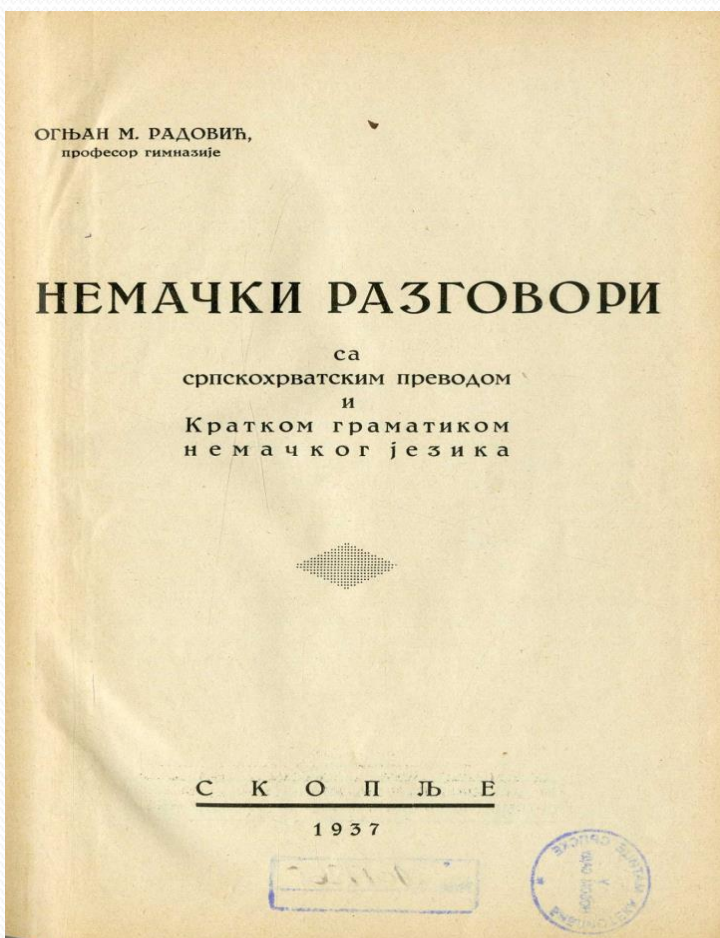
Милош Тривунац, Јован Кангрга, *Немачка граматика*, 1933. (штампана у неколико издања).

COBISS.SR-ID - [52157191](#)

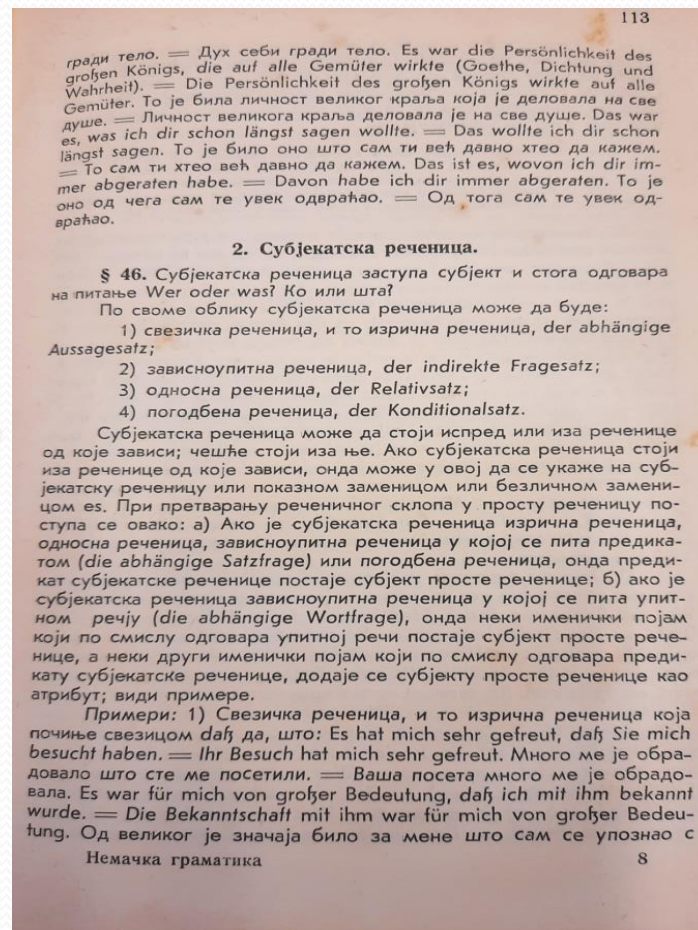
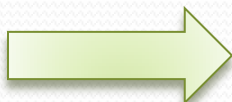
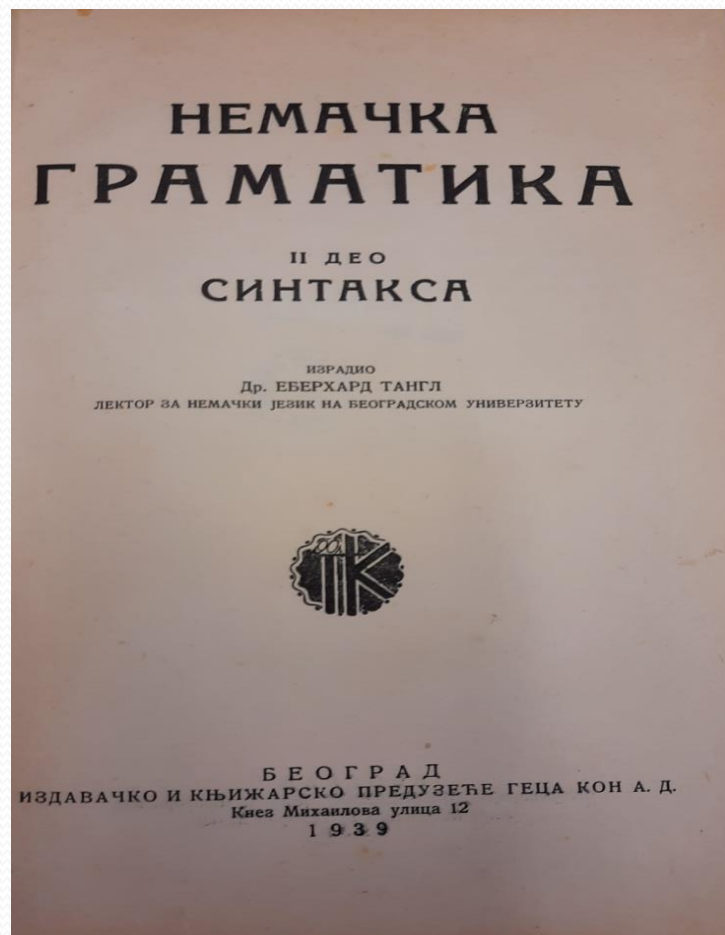
Огњан М. Радовић, Немачки разговори [са кратком граматиком], 1937.

COBISS.SR-ID - [233182471](#)

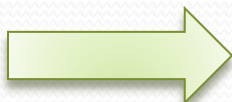
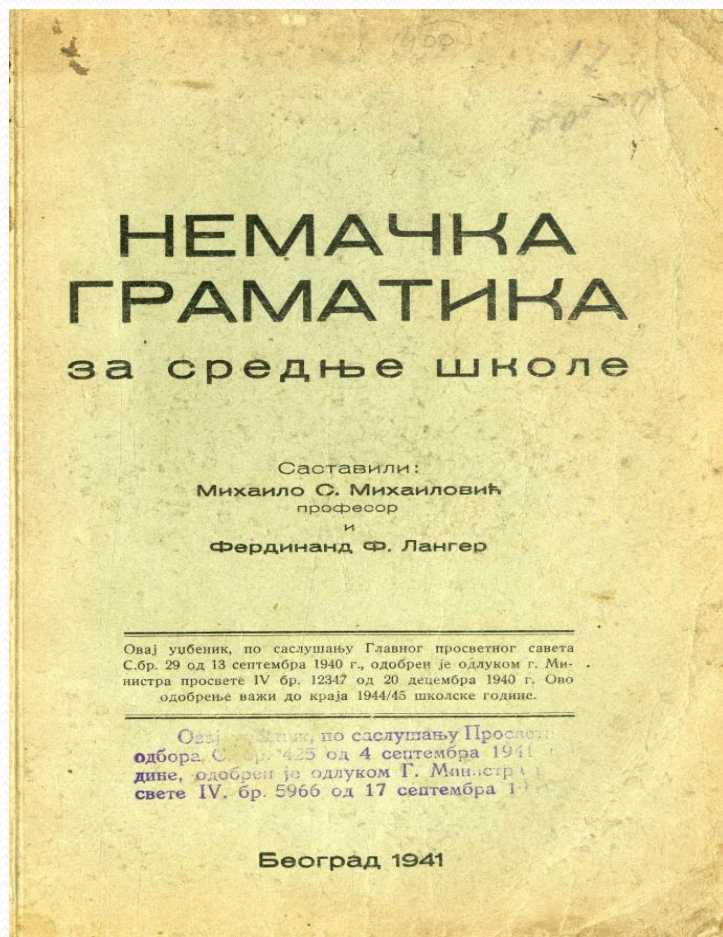
Еберхард Тангл, *Немачка граматика: синтакса*, 1939.

COBISS.SR-ID - [54382599](#)

Михаило С. Михаиловић, Фердинанд Ф. Лангер, Немачка граматика, 1941.

COBISS.SR-ID - [230790151](#)

ПРВИ ДЕО

НАУКА О ГЛАСОВИМА — PHONETIK

АЛФАБЕТ — DAS ALPHABET

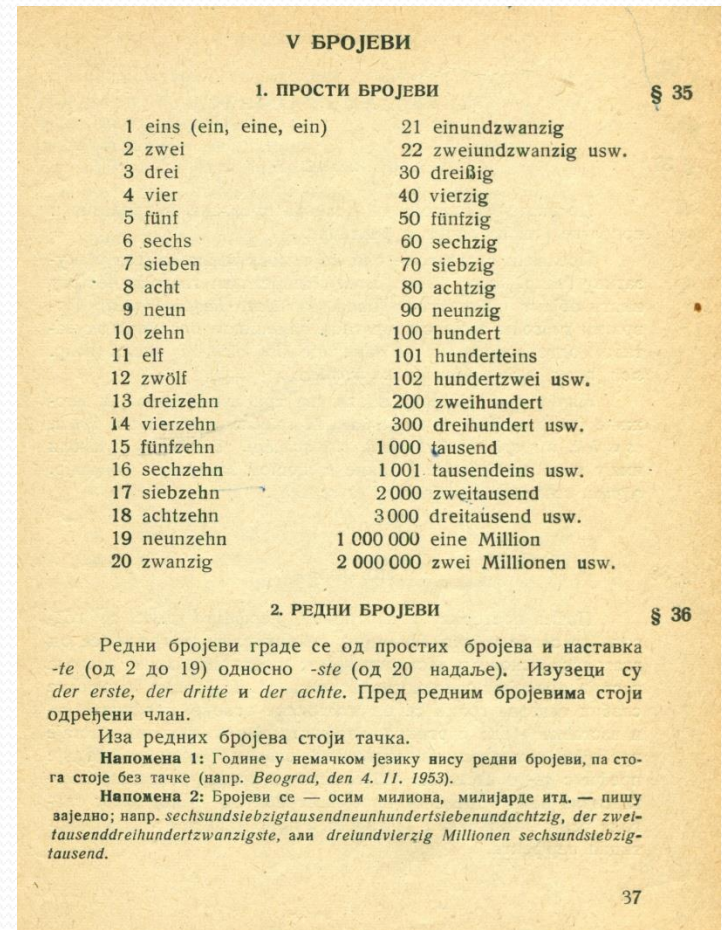
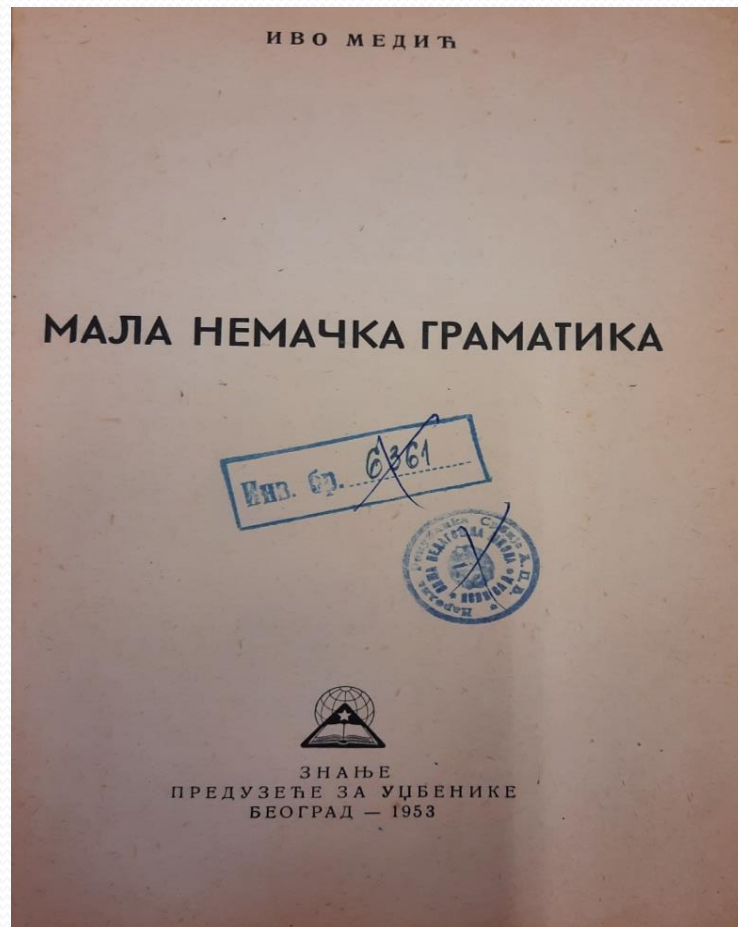
I Латиница — Die lateinische Schrift

Писана слова	Штампана слова	Имена слова	Писана слова	Штампана слова	Имена слова
A a	A a	a	O o	O o	o
B b	B b	бе	P p	P p	п ^х е
C c	C c	це	Q q	Q q	ку
Ch ch	Ch ch	че ^х а	R r	R r	ер
D d	D d	де	S s	S s	ес
E e	E e	е	ß	ß	шарфес ес
F f	F f	еф	Sch sch	Sch sch	есце ^х а
G g	G g	ге	T t	T t	т ^х е
H h	H h	ха	Tsch tsch	Tsch tsch	т ^х е-есце ^х а
I i	I i	и	U u	U u	у
J j	J j	јот	V v	V v	фау
K k	K k	к ^х а	W w	W w	ве
L l	L l	ел	X x	X x	икс
M m	M m	ем	Y y	Y y	ипсилон
N n	N n	ен	Z z	Z z (tz)	цет (т ^х е-цет)

➤ Немачке граматике после Другог светског рата

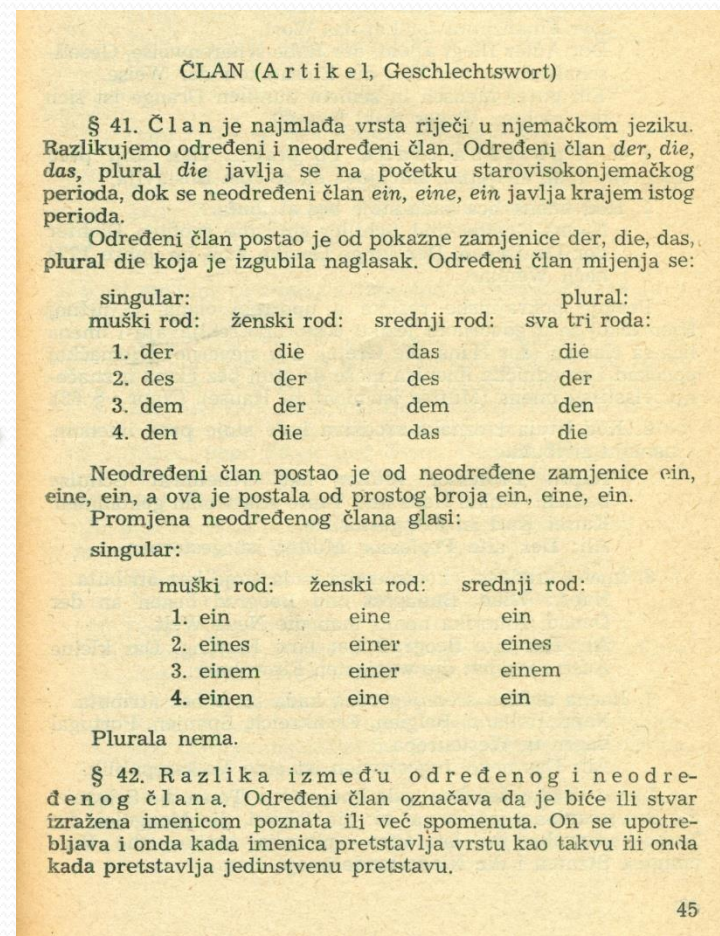
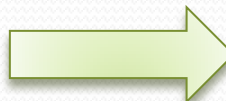
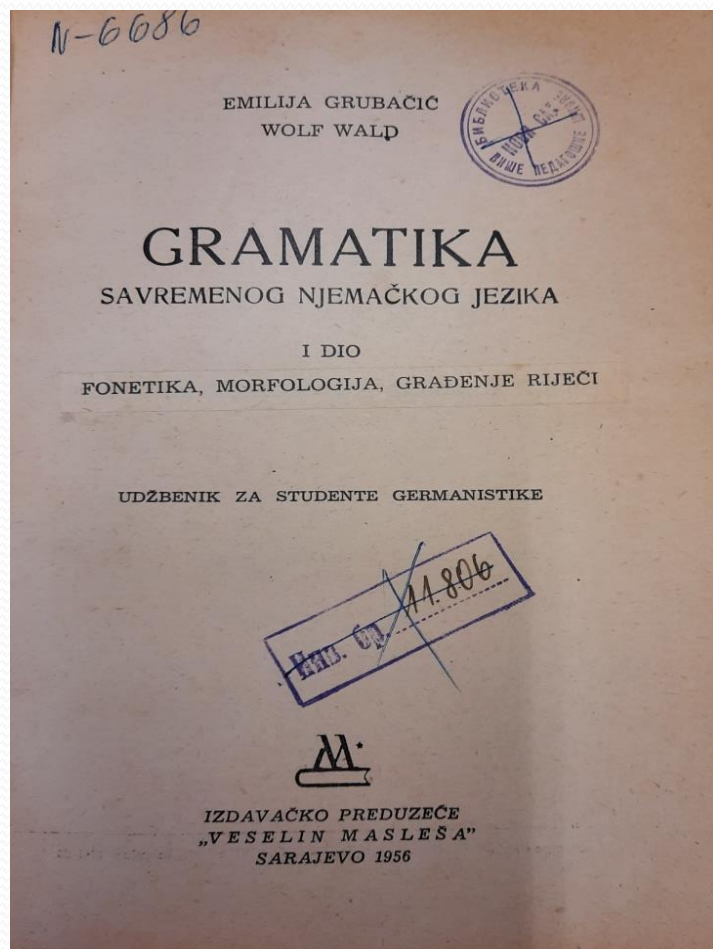
Иво Медић, *Мала немачка граматика*, 1953.

COBISS.SR-ID - [39516423](#)

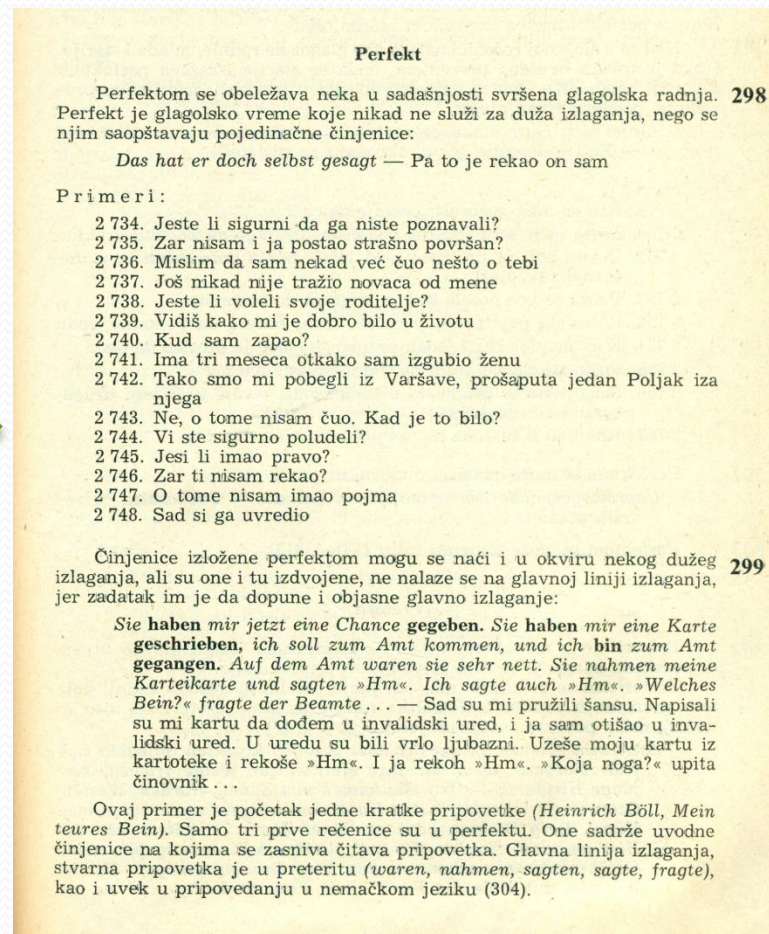
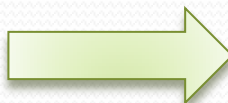
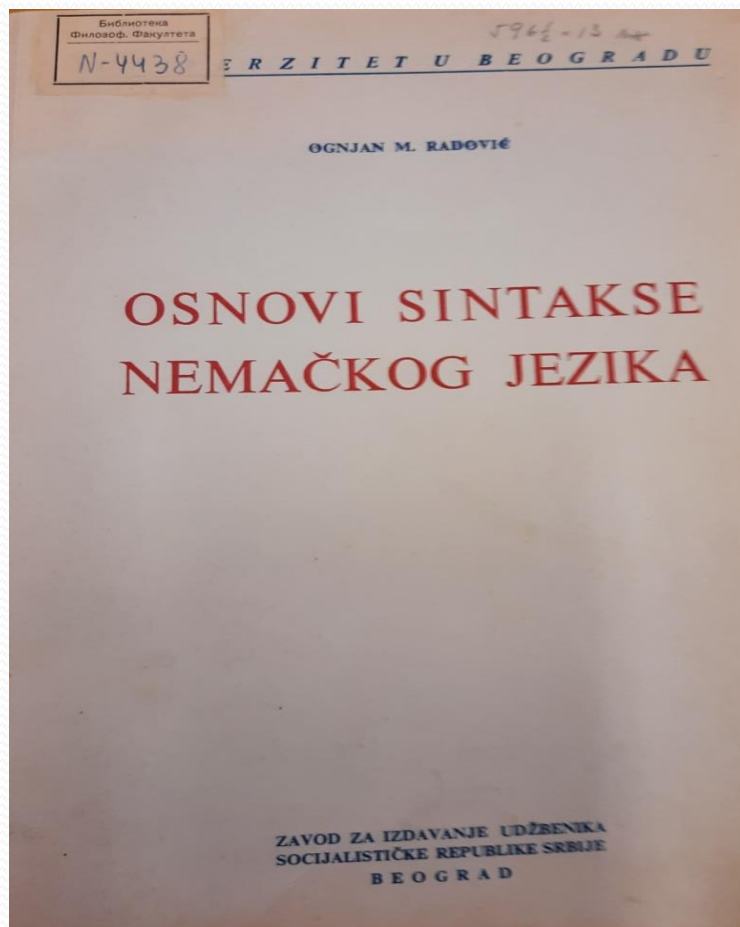
Емилија Грубачић, Волф Валд, *Граматика савременог њемачког језика*, 1956.

COBISS.SR-ID - [78303239](#)

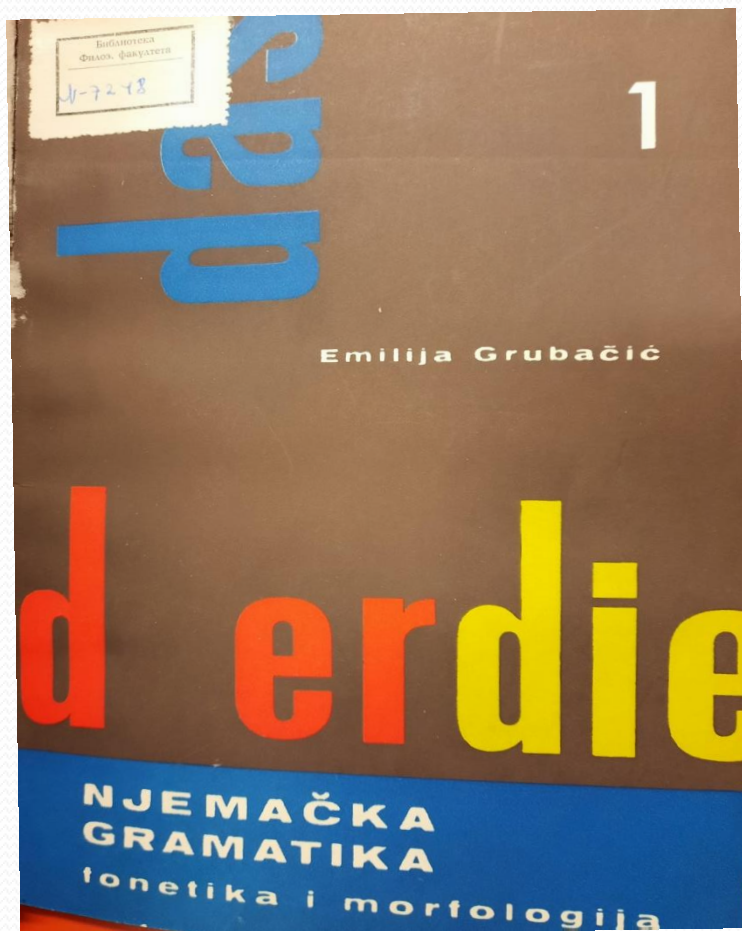
Огњан М. Радовић, Основи синтаксе немачког језика, 1964.

COBISS.SR-ID - [167375111](#)

Емилија Грубачић, *Њемачка граматика: фонетика и морфологија*, 1968.

COBISS.SR-ID - [156552199](#)

105. DEKLINACIJA VLASTITIH IMENA

I Nastavak -s u 2. sg.

Imena lica dobijaju nastavak -s u 2. sg, čak i imena ženskog roda: *Karls, Heinrichs, Friedrichs, Alexanders, Bertas, Marias, Marias, Helenes* (a stariji oblik je *Bertens, Mariens, Helenens*) *Elisabeths, Ilses*. Kada stoje sa atributom, imena lica dobijaju član a nemaju nastavaka: *die Epoche des großen Karl, die Leiden des jungen Werther* (a ne *Werthers* kako se to još u Goetheovo doba upotrebljavalo), jer je dovoljno da se genitiv označi jedanput.

Imena koja se završavaju na -s, -x, -tz dobijaju u genitivu nastavak -ens: *Hansens, Fritzens, Götzens, Maxens*.

Kod starih stranih imena upotrebljava se član da bi se izbjegao nastavak: *die Bücher des Livius, die Philosophie des Aristoteles, der Sieg des Pyrrhus, das Ei des Columbus*.

Ne preporučuje se više stavljanje apostrofa kao znak da nedostaje nastavak -s jer se pri čitanju ne čuje: *Livius' Bücher*.

U upotrebi je još i strana deklinacija: *Christi, Taciti*.

Genitiv se može opisati i dativom sa prepozicijom *von*: *Ein Brief von Hans*.

Prezimenam dobijaju u genitivu isto nastavak -s. Ako se završavaju na -s, -ß, -chs, -x, -z, -tz dobijaju u genitivu nastavak -ens: *Hauffs Märchen, Uhlands Balladen, ali Hans Sachsens Fastnachtsspiele, Marxens Kapital, Schulzens Geburtstag*.

Dozvoljava se i član ili dativ sa prepozicijom *von*: *die Gemälde des Rubens, die Werke von Engels*.

Apostrof treba izbjegavati: *Marx' Werke*.

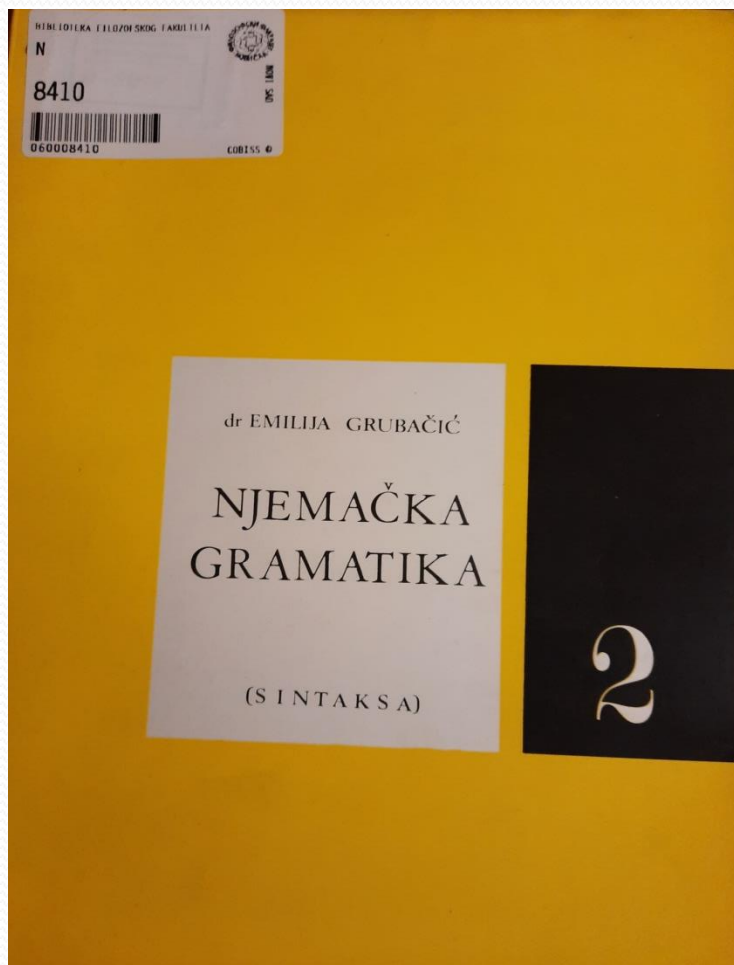
Ako stoji više imena samo posljednje dobija nastavak -s jer se osjećaju kao složenica: *Anna Marias Hut — der Hut Anna Marias*.

Isto je tako kada stoje skupa ime i prezime: *Ilse Müllers Vater, der Vater Ilse Müllers, der Vater von Ilse Müller, Gottfried Kellers Werke, die Werke Gottfried Kellers, Karl Marxens Werke, die Werke des Karl Marx, die Werke von Karl Marx, die Werke Karl Marxens, ili pak Karl Marx' Werke*.

Kod prezimenam sa oznakom plemstva »von« nastavak -s dobije onaj dio imena koji stoji do substantiva od kojeg zavisi genitiv.

Емилија Грубачић, *Њемачка граматика: синтакса*, 1969.

COBISS.SR-ID - [156552199](#)

173. RELATIVNA REČENICA U ULOZI NOMINATIVA IZJEDNAČENJA

Gramatičari navode mogućnost *daß* — rečenica, *Inhaltssätze* u ulozu nominativa izjednačenja. Međutim, primjeri koje navodi Duden, Erben, Jung zapravo su subjekatske rečenice. Duden: *Die Hauptsache ist, du kommst* — je sklop u kome je *die Hauptsache* nominativ izjednačenja, a *du kommst* je subjekatska rečenica. Isto se odnosi i na reč. *Sein Ziel ist* . . . kod Dudena i *Sein Wunsch ist* — war kod Erben, Junga i Schulz-Griesbacha. Zavisne rečenice koje zamjenjuju nominativ izjednačenja su **relativne rečenice** i počinju relativnom zamjenicom ili relativnim adverbom. U glavnoj rečenici na nju ukazuje obično neka zamjenica.

Er war es, der zuerst rief.
Du bist es, der den Brief überbrachte.
Die strengen Herrscher sind's, die kurz regieren.
Der Mut ist's, der den Ritter ehret.
Es war der gute Apfelbaum, bei dem ich eingekehret.
Die schlechtesten Früchte sind es nicht, an denen die Wespen nagen.
Er ist es, der mich gerettet hat.
Ein freundlicher Blick ist, was uns leicht verleitet.
Das war, was ich fürchtete.
Der Gesandte war es, welcher die Kriegserklärung überbrachte.
Er ist nicht, was er scheint.
Neid ist dem Menschen, was Rost dem Eisen.
Was Tau den Fluren ist, sind der Seele Lieder.
Was ich gewesen, werd' ich wieder.
Er will werden, was vor ihm nie ein Mensch gewesen.
Das ist' ja, was den Menschen zieret.
Die Taten sind's, woran man seine Leute erkennt.
Die schönen Worte sind's, wodurch so manche sich täuschen ließen.
Er ist, wie ich gewesen bin.
Des Feindes Leben ist's, worauf er sinnt.
Er bleibt, was er war.
Alle schienen, was sie sein wollten.

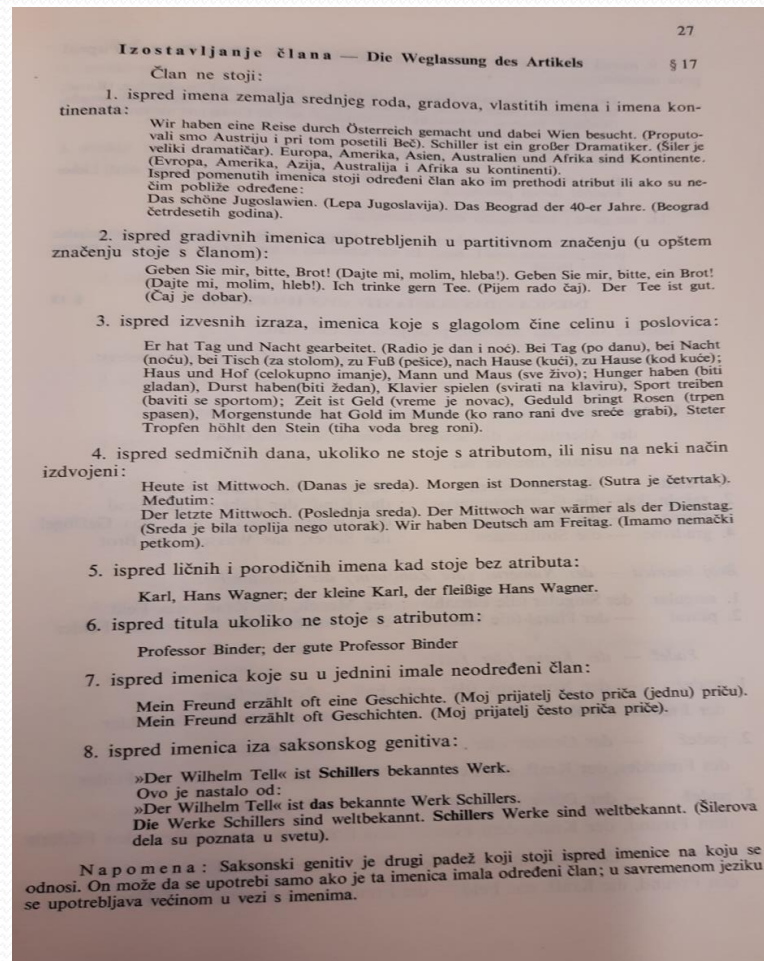
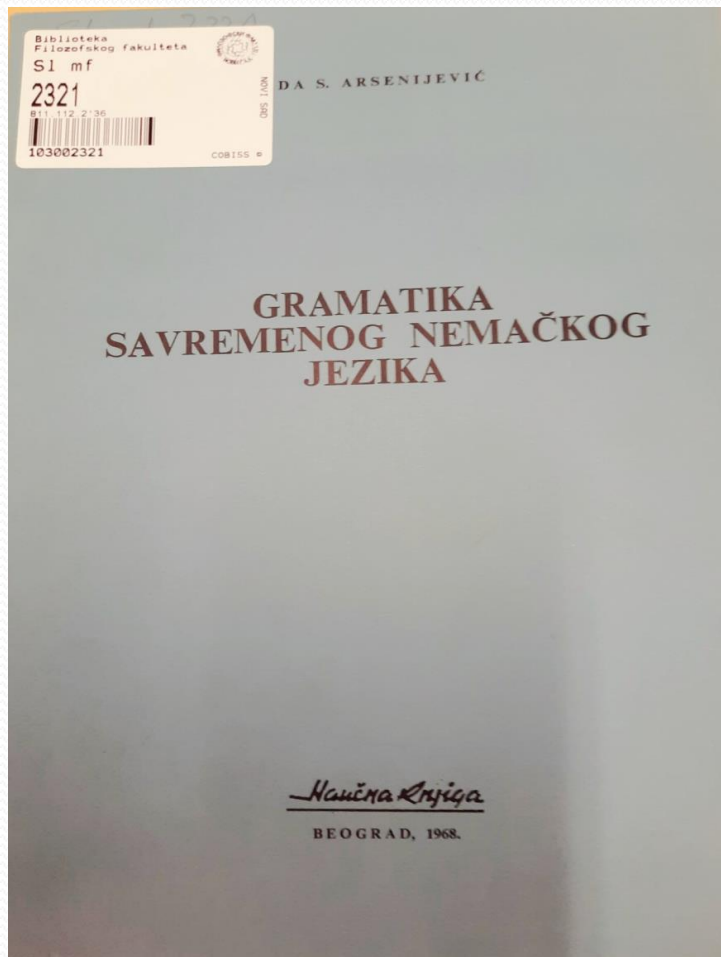
AKUZATIVNI OBJEKAT

174. AFICIRANI I EFICIRANI OBJEKAT

Akuzativni objekat, *das Akkusativobjekt*, *der Objektsakkusativ*, jeste dio rečenice koji stoji na pitanje *wen? was?* i označava predmet koji je cilj radnje (*Zielgröße* — Glinz, Erben), koji je pogodan radnjom što je vrši subjekat. U akuzativni objekat računa se i refleksivna zamjenica kod refleksivno upotrijebljenih glagola: *ich wasche mich*. Akuzativni objekat je nužna dopuna kod tranzitivnih glagola. Ako radnja samo pogađa akuzativni objekat, onda se objekat naziva aficirani objekat. Ako radnja proizvodi akuzativni objekat, on se naziva eficirani objekat. *Ich lese ein Buch.* — *Ich schreibe ein Buch.*

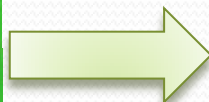
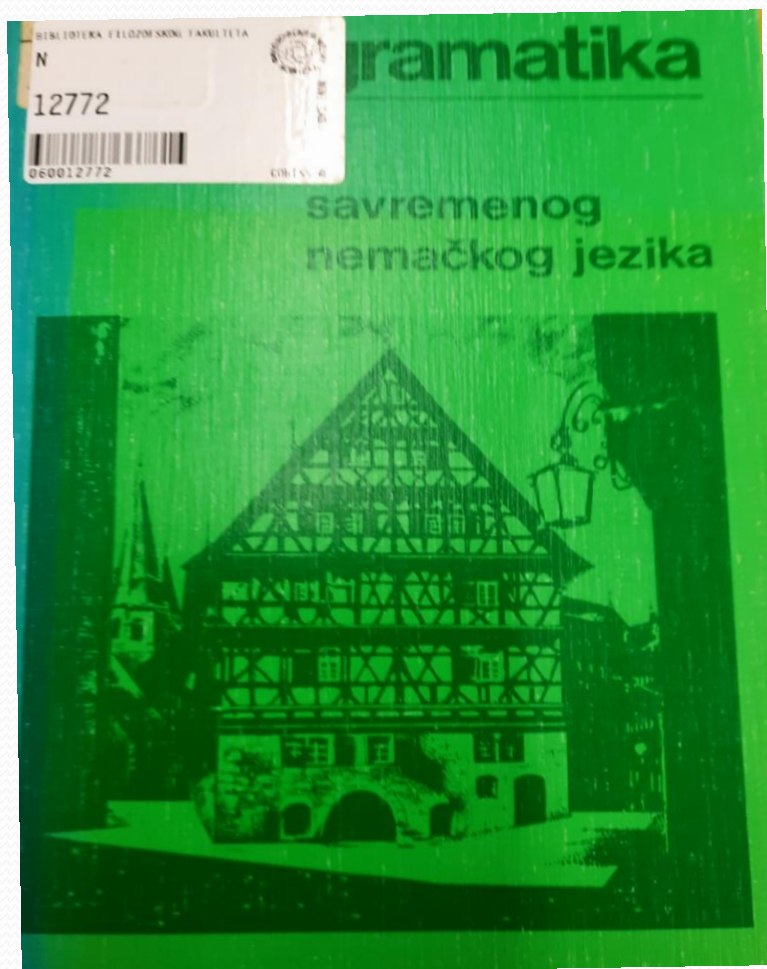
Нада С. Арсенијевић, Граматика савременог немачког језика, 1968. (штампана у неколико издања).

COBISS.SR-ID - [159163911](#)

Ема Андољшек са сарадницима, *Граматика савременог немачког језика*, 1978.

COBISS.SR-ID - [33280519](#)

Wir haben nicht genug Geld. Deshalb muß meine Frau arbeiten.
Wenn wir genug Geld **hätten**, **brauchte** meine Frau nicht zu arbeiten.
Wenn ich Zeit **gehabt hätte**, **hätte** ich das Buch schon **gelesen**.
Wenn mein Auto nicht kaputt **wäre**, **wäre** ich pünktlich **gekommen**.
Er fährt so schnell, als ob er Rennfahrer **wäre**.

c. würde + infinitiv

U nemačkom se umesto konjunktiva II upotrebljava i oblik *würde* + infinitiv. I ovaj oblik odgovara srpskohrvatskom potencijalu (*išao bih*).

Sie **würde** die Einladung gerne **annehmen**, wenn sie Zeit hätte.
Rado bi prihvatila poziv kada bi imala vremena.
Es **würden** weniger Unfälle passieren, wenn die Geschwindigkeit begrenzt würde.
Die Grenzen abschaffen? Nein, das **würde** ich nicht **tun**.

(1) Opisivanje pomoću *würde* + infinitiv često se upotrebljava da bi se izbegle opširne i dvosmislene rečenice. U sledećem primeru prvi deo rečenice mogli bismo pogrešno razumeti, jer se tu konjunktiv ne prepoznaje.

Es **passierten** weniger Unfälle, wenn man die Geschwindigkeit begrenzte.
→ Es **würden** weniger Unfälle **passieren**, wenn man die Geschwindigkeit begrenzte.

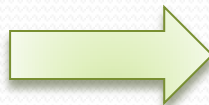
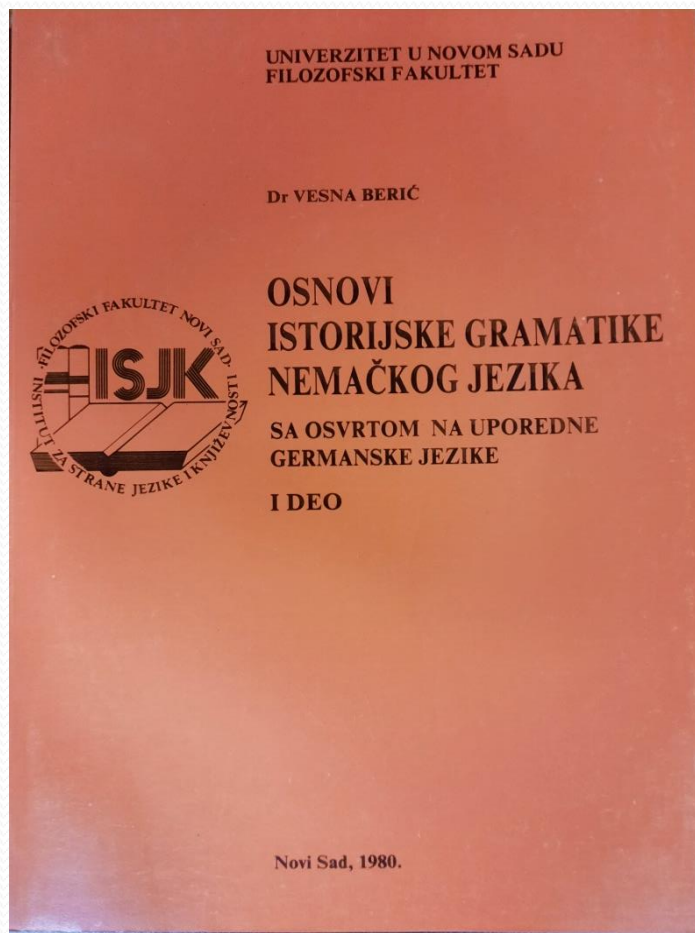
(2) I prošli konjunktiv glagola *tun* u govornom jeziku se često izbegava:

Würden Sie das **tun**? (namesto: **Täten** Sie das?)

(3) Oblikom *würde* + infinitiv mogu se zameniti skoro svi oblici konjunktiva, iako često stilski ne deluje lepo.

Весна Берић, *Основи историјске граматике немачког језика*, 1980.

COBISS.SR-ID - [39514631](#)

48. TABELA I

1. RUNSKI NIZ

	∴	⌒	▷	Ɑ	℞	<	×	▷
Freyr	f	u	th	a	r	k	g	w
Hagall	h	n	i	j	e	p	z	s
Týr	t	b	q	m	l	ng	o	d

2. MLADJI RUNSKI NIZ

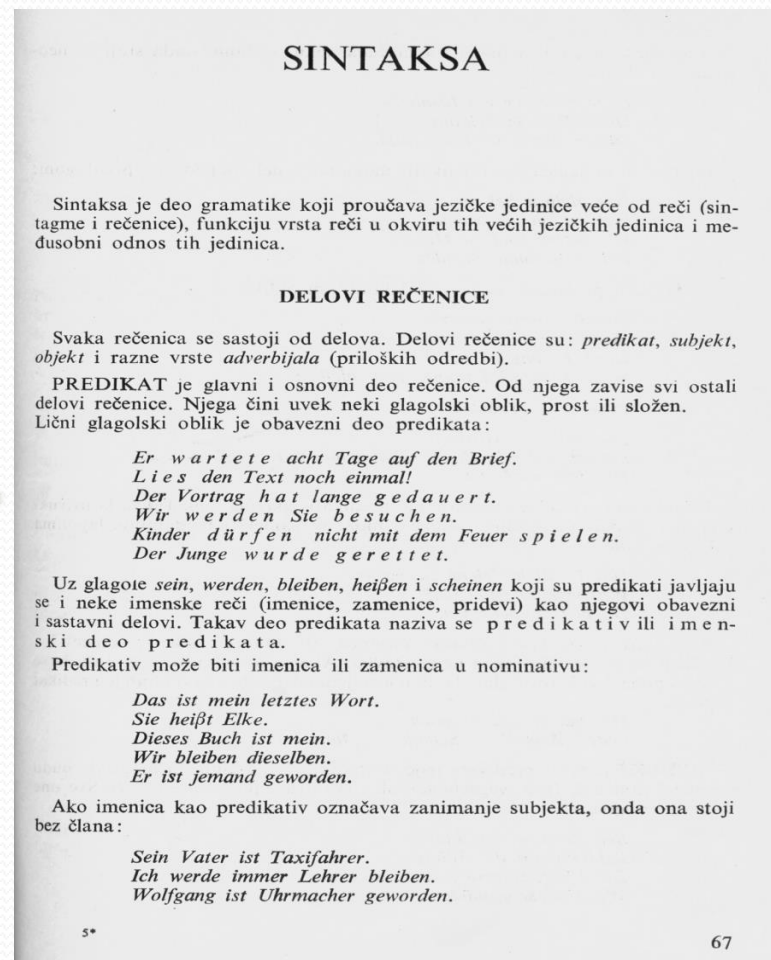
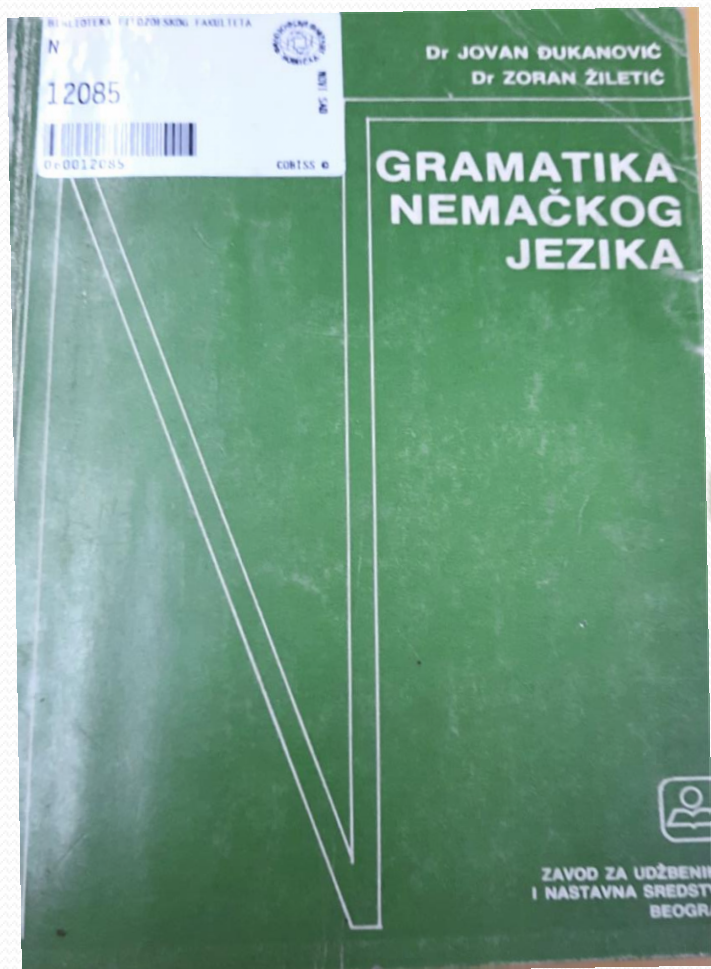
	∴	⌒	▷	Ɑ	℞	∴	+	×
f, v	u, o	th	dh	a(o)	r	k, g	h	n
i, e	a	s	t, d	p, b	l	m	r	

3. ANGLOFRIZIJSKI NIZ

	∴	⌒	▷	Ɑ	℞	⌒	*	×	▷
l	u	th	o	r	k	g	w		
h	n	i	j	ch	p	eo	s	t	b
m	l	ng	oe	d	g	a	æ	y	ea

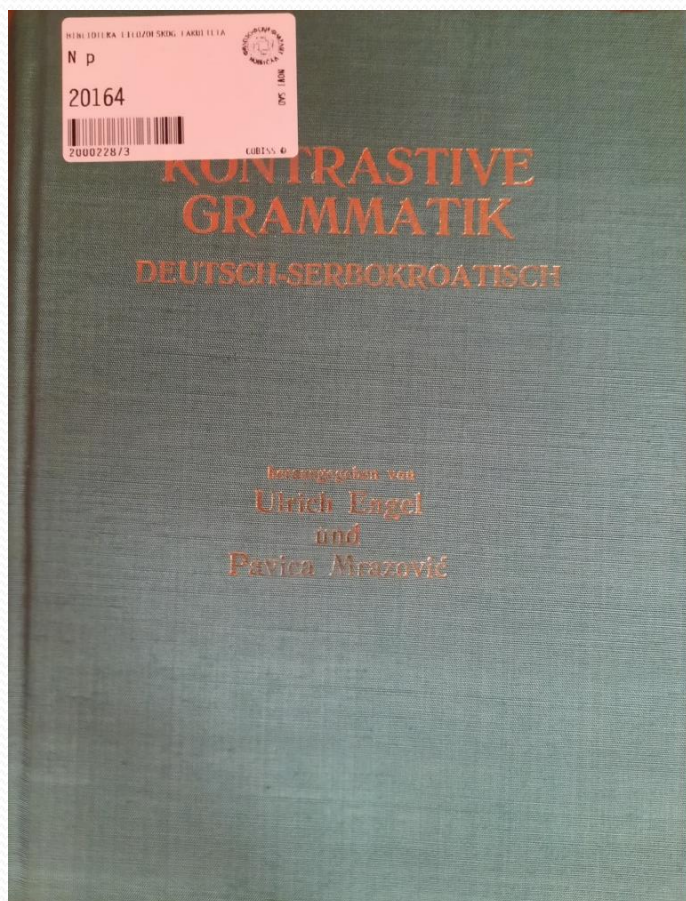
Јован Ђукановић, Зоран Жилетић, *Граматика немачког језика*, 1983. (штампана у неколико издања)

COBISS.SR-ID - [24888839](#)

Kontrastive Grammatik: deutsch-serbokroatisch=Контрастивна граматика: немачко-српски, (2 тома), 1986.

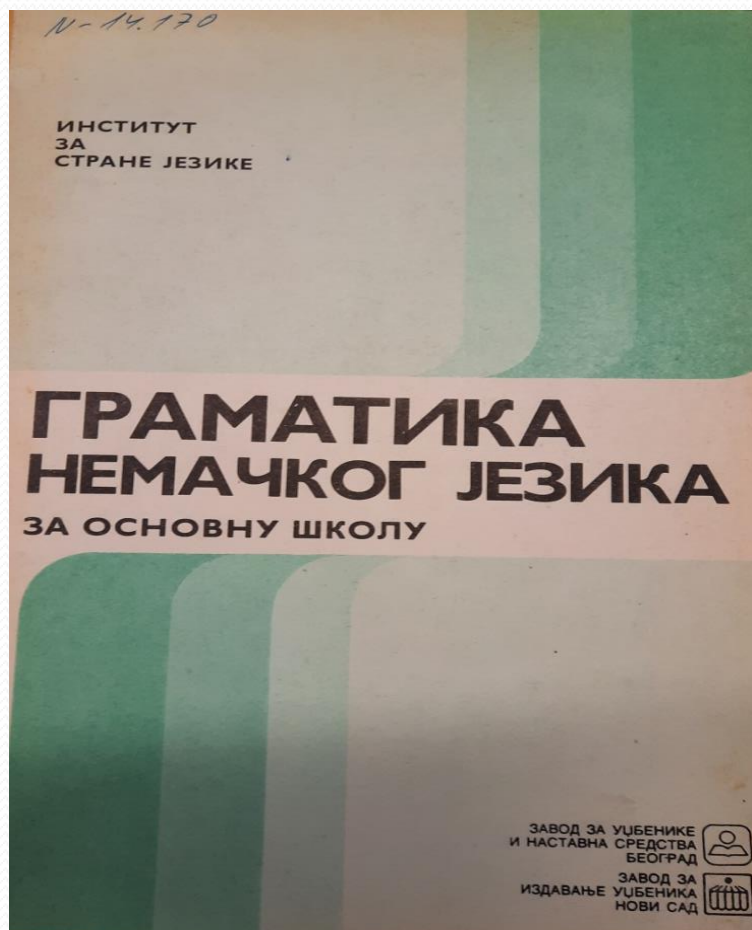
COBISS.SR-ID - [512096405](#) (том 1), COBISS.SR-ID - [526867044](#) (том 2)

VK. Der Verbalkomplex		213
FUTUR I:	<i>Ja ću biti uhvaćen/uhvaćena.</i>	»Ich werde gefaßt werden.«
FUTUR II:	<i>ako budem (bio/bila) uhvaćen/uhvaćena</i>	»wenn ich gefaßt werde« Auch diese Konstruktion ist ziemlich selten; das Partizip <i>bio/bila</i> kommt in den meisten Fällen nicht vor.
IMPERATIV:	<i>Budi uhvaćen!</i>	»Sei gefangen!«
POTENTIALIS:	<i>Ja bih bio uhvaćen.</i>	»Ich würde gefaßt werden.« <i>Da juče nije vozio prebrzo, ne bi bio uhvaćen.</i> »Wäre er gestern nicht so schnell gefahren, wäre er nicht gefaßt worden.«
PARTIZIP PRÆSENS:	<i>budući uhvaćen</i>	'gefaßt oder gefangen seiend', »da er gefangen wird«
PARTIZIP PERFEKT I:	<i>bivši uhvaćen</i>	'gefangen worden seiend', »da er gefangen worden ist«
Das Partizip Præsens <i>budući</i> wird heute nur noch als Subjunktior in der Verbindung <i>budući da</i> verwendet:		
<i>Budući da sam često pitan, bilo je jasno da sam morao popraviti ocene.</i> »Da ich oft gefragt wurde, war es klar, daß ich die Zensuren verbessern mußte.«		
Das Partizip Perfekt I von <i>biti</i> ist bei der Bildung von Verbalkomplexen nicht mehr üblich. Es kommt höchstens als Attribut vor:		
<i>bivši ministar</i> »der Ex-Minister«		
Das Partizip Passiv kommt übrigens auch im Neutrum vor:		
<i>Dete je hvaljeno.</i> »Das Kind ist gelobt worden.«		
Attributiv kann ohnehin auch das neutrale Partizip Passiv verwendet werden, z. B.:		
<i>To je veoma hvaljeno piće.</i> »Das ist ein viel gelobtes Getränk.«		
Generell muß also beim Partizip mit allen drei Genera gerechnet werden.		

Јелена Кончаревић, Тихомир Гинић, Ангелина Чалић,
Граматика немачког језика за основну школу, 1992.

COBISS.SR-ID - [26774535](#)

ВЕЖБАЊА

1 Допуни реченице одговарајућим облицима садашњег времена следећих глагола: arbeiten, fragen, gehen, lernen, schreiben, spielen, zeichnen

Пример: Der Junge
Der Junge lernt.

1. Das Mädchen

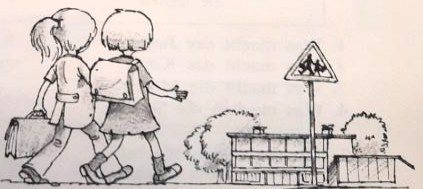
2. Die Lehrerin

3. Der Mann

4. Die Mädchen . . . in die Schule.

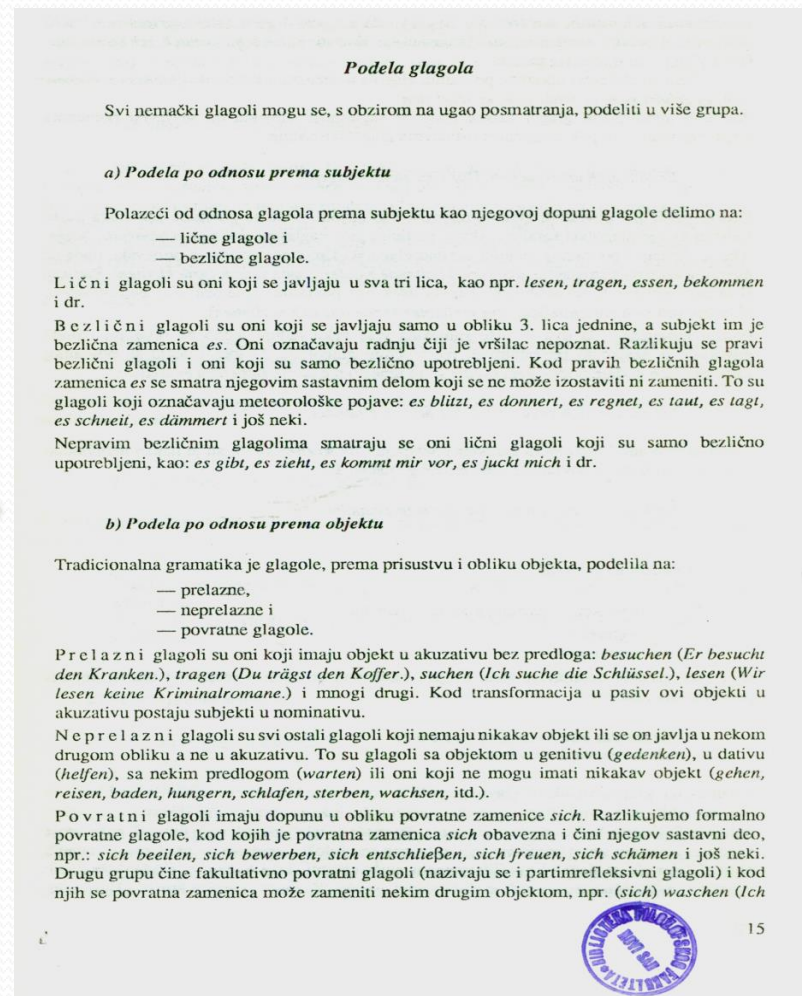
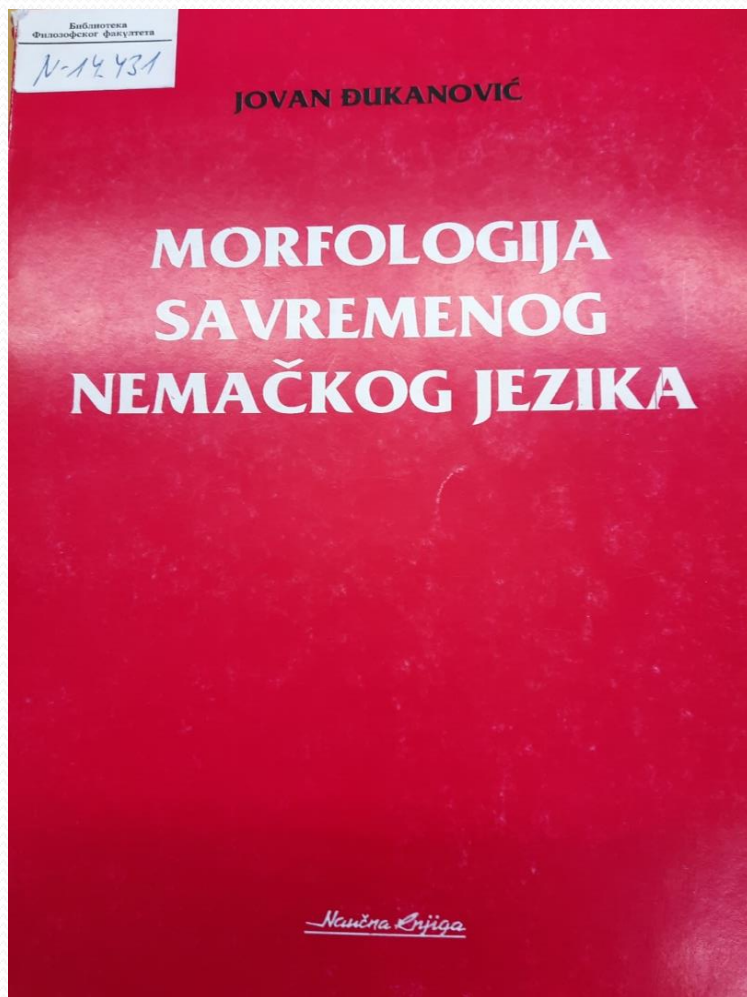

2Граматика немачког језика за основну школу

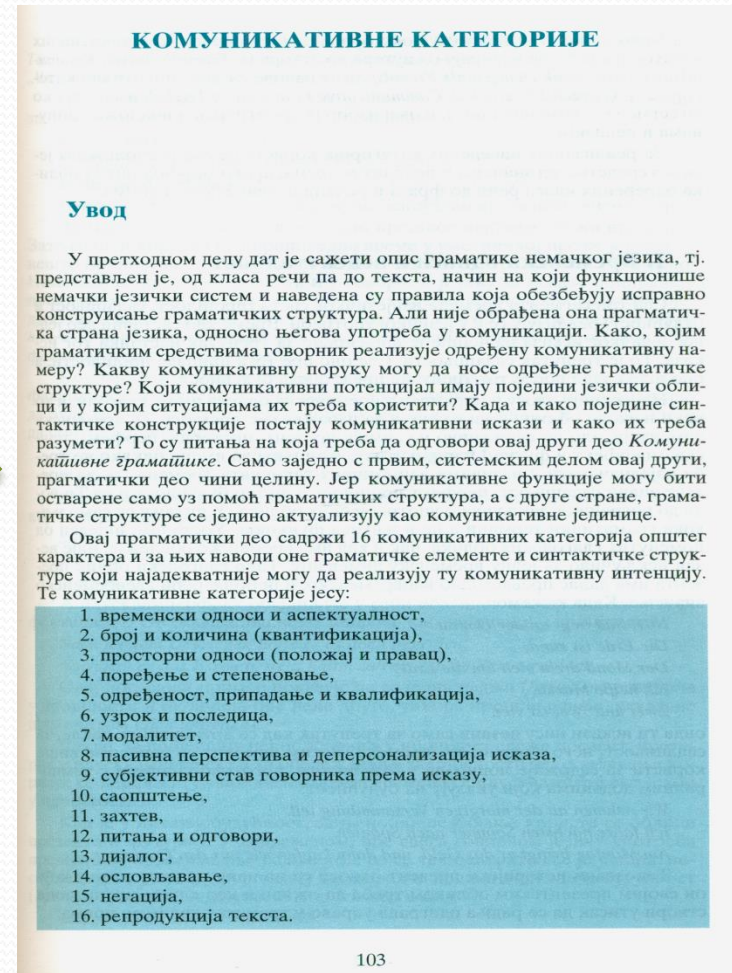
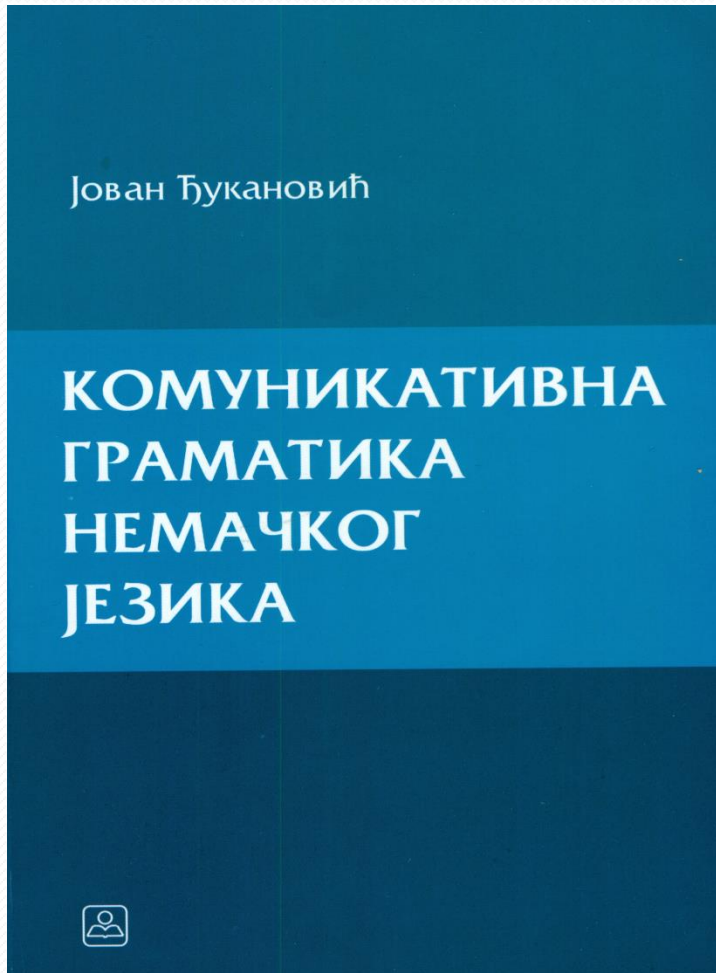
17

Јован Ђукановић, Морфологија савременог немачког језика, 1992.

COBISS.SR-ID - [513157220](#)

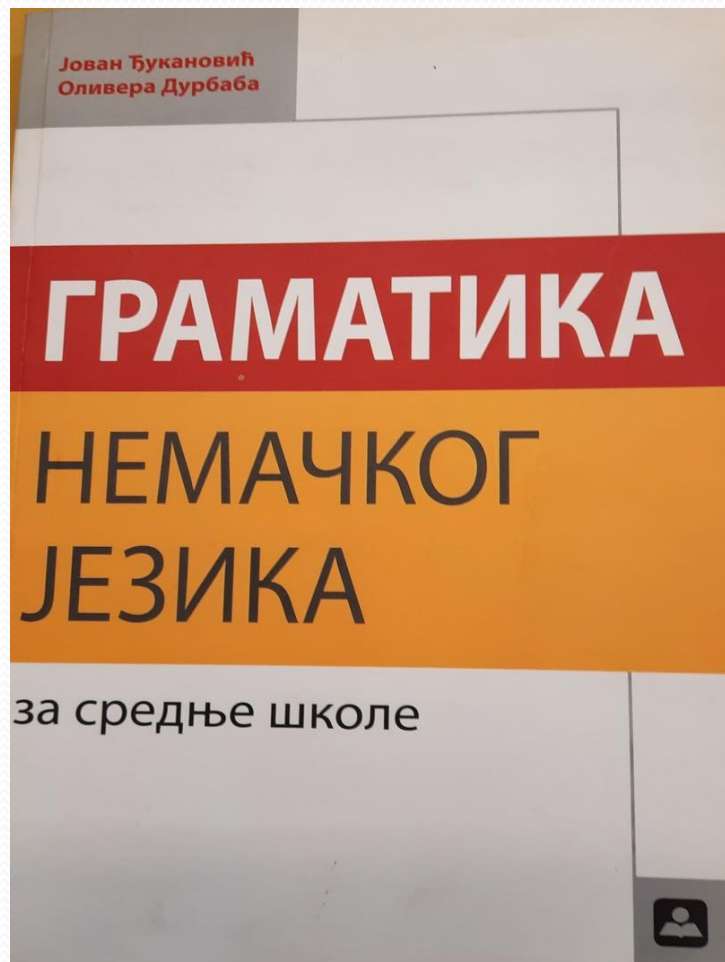

Јован Ђукановић: *Комуникативна граматика немачког језика*, 2005. COBISS.SR-ID – [123969036](#)

Јован Ђукановић, Оливера Дурбаба, *Граматика немачког језика за средње школе*, 2008.

COBISS.SR-ID - [1028381612](#)

Граматика немачког језика

5.2.1.8. МЕШОВИТЕ ТЕКСТУАЛНЕ ФОРМЕ

За ову групу текстова не може се изнаћи заједничка функција, већ се они групишу као посебна целина на основу комбинације језичких садржаја и неких других, нејезичких (најчешће илустративних) елемената.

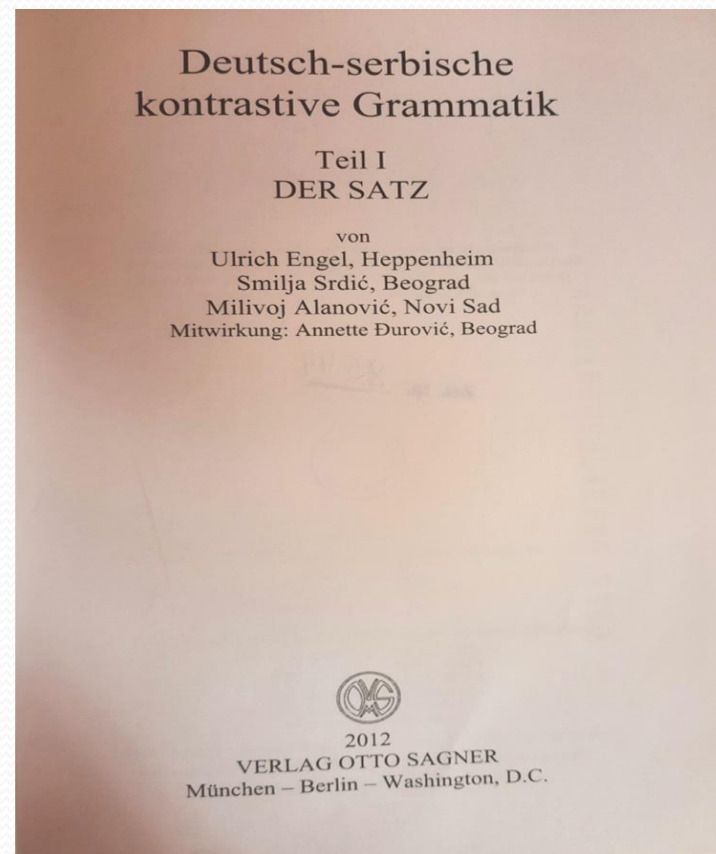
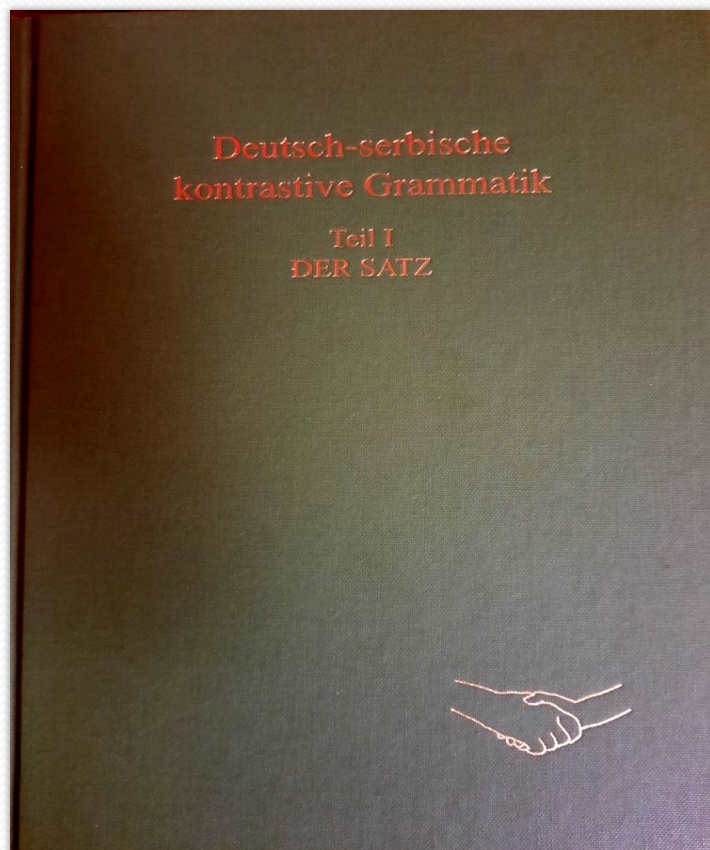
Једна од учесталијих мешовитих (илустративних) текстуалних врста у немачкој публицистици јесте карикатура, поготову политичка карикатура, која има дугу традицију и одавно важи за битан пропагандни елемент. Она најчешће није ни афирмативна ни критична према политичким околностима, већ се једноставно служи сатиричним стилским средствима (пре)наглашавања онога што одступа од правилног (можда у покушају да утиче на њихову измену). Занимљиво је да се као немачки синоним за реч карикатура (која иначе долази из италијанског – *caricare /caricatura/*, претоварити) јавља израз *Bildsatire*.

Нарочито омиљена врста међу младима јесте стрип (*Comics*, енг. *Comic strips*), илустрована прича састављена од низа међусобно тематски повезаних слика са претежно комичним или авантуристичким садржајем.

Deutsch-serbische kontrastive Grammatik=Немачко-српска контрастивна граматика, 2012-2018.

- 1. Der Satz** COBISS.SR-ID – [523429268](#);
- 2. Das Nomen und der nominale Bereich** COBISS.SR-ID – [1539870954](#);
- 3. Verb und Verbalkomplex** COBISS.SR-ID – [1541662442](#);
- 4. Partikeln** COBISS.SR-ID – [523666532](#);
- 5. Vom Text zum Laut** COBISS.SR-ID – [525756260](#)

Коришћени извори:

- Костић, Страхиња К. (1971): *Стефан Вујановски и његова нђмецка грамматика*. У: Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, Нови Сад, књ. 14/2, стр. 503-518. COBISS.SR-ID - [183070727](#)
- Поповић, Бранислава (1988): *Немачке грамматике на српскохрватском говорном подручју до 1941*. У: *Анали Филолошког факултета, Београд*, књ. 19, стр. 29-50 (штампано 1992). COBISS.SR-ID - [29918978](#)
- Узајамно-каталoшка база COBISS+ :
<https://plus.sr.cobiss.net/opac7/bib/search?q&db=cobib&mat=allmaterials>
- Дигитална библиотека БМС:
<http://digital.bms.rs/ebiblioteka/publications>

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!